УТВЪРДИЛ: .....

ПРОФ. АНДРЕАНА АНДРЕЕВА – ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ

НА ОБЛАСТ ВАРНА

СЪГЛАСУВАЛ: .....

Д-Р ИРЕНА РАДЕВА – НАЧАЛНИК

НА РЕГИОНАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО - ВАРНА

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ

ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ВАРНА

(2024-2025)

ОДОБРЕНА ОТ ОБЛАСТЕН КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОБЛАСТ ВАРНА

Протокол № 1/26.04.2024г. от заседание на Областен консултативен съвет за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици област Варна

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРЪЩЕНИЯ

Стратегията	Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Варна
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
НПрО	Наредба за приобщаващото образование
ПМС	Постановление на Министерски съвет
РУО	Регионално управление на образованието
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
СОП	Специални образователни потребности
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищно и училищно образование
СпУ	Спортно училище
НУИ	Национално училище по изкуствата
ОбУ	Обединено училище
РЦППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
Механизма	Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст
ИСРМ	Информационна система за реализация на механизма
ДСП	Дирекция социално подпомагане
ДЯ	Детска ясла
ДГ	Детска градина
ПДГ	Полудневна детска градина
ЦНСТДМ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ЦОП	Център за обществена подкрепа
МКБППМН	Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните
ОС	Общежитие за средношколци
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие

ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
МОН	Министерство на образованието и науката
ОЗД	Отдел „Закрила на детето"

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ

I. ОБЩИ ПОСТАНОВКИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ

II. АНАЛИЗ НА ЗДРАВОСЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ВАРНА.....

III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ВАРНА .....

IV. ОБЩИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....

V. МИСИЯ И ВИЗИЯ.....

VI. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА.....

VII. ПРИНЦИПИ.....

VIII. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ.....

IX. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА.....

X. КООРДИНАЦИЯ, МОНИТОРИНГ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА.....

ВЪВЕДЕНИЕ:

Образованието е национален приоритет и като процес включва обучение, възпитание и социализация. Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование. То е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. В рамките на политиката за приобщаващо образование на всички деца и ученици в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя подкрепа за личностно развитие, съобразена с индивидуалните потребности на всяко дете и на всеки ученик.

Процесът за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците изисква навременна, обективна информация за състоянието му. Изследването на процеса на осигуряване на подкрепата за личностно развитие от институциите в образователната система и от институциите, предоставящи услуги в общността, възникващите слабости и проблеми, е начин за установяване на състоянието и информационно-оценъчна предпоставка за подготовка и осъществяване на ефективни решения и действия. Такова изследване позволява да се състави картина за силните и слаби страни в съпоставка с поставените институционални цели и задачи: да се идентифицират ресурсите и начините, по които се използват; да се разкрият причините, поради които се появяват аспектите, нуждаещи се от подобрение; да се набележат възможните начини за преодоляване на констатирани слабости; да се формулират акцентите на развитие и подходящи за достигането им решения. Това е процес на набавяне, анализ и оценка на конкретна и актуална за реалното функциониране на дадена институция информация, с оглед на цели и задачи, фокусиран е към установяване на тенденциите в развитието. Пълноценно планиран, организиран и осъществен анализът показва същността на процеса, посочва възможности за решаване на общи или частни казуси при неговото реализиране. При анализа на натрупаните данни се разкриват концептуални модели на връзки и отношения, оформят се изводи и заключения.

Приобщаващото образование се реализира в системата на предучилищното и училищно образование чрез разработване на самостоятелни политики за:

- подкрепа за личностно развитие на детето и ученика;
- изграждане на позитивен организационен климат, което изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;

• утвърждаване на позитивна дисциплина, основана на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите, превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях;

• развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните предизвикателства, цели и дейности в Областната стратегия за личностно развитие на децата и учениците.

В Националната програма за развитие на България 2030 в приоритет „Образование и умения", подприоритет „Включване в образование", основни области за въздействие са:

✓ предприемането на мерки за осигуряване на интегрирани и достъпни услуги за образование и грижи в ранна детска възраст, както и за приобщаване на деца, ученици и студенти (включително от уязвими групи, със специални образователни потребности и със затруднения при усвояване на учебното съдържание) за пълноценно участие в образователния процес и за взаимодействие с родителите и превръщането им в активни партньори;

✓ предприемането на мерки за развитие на уменията, талантите и способностите в областта на науките, технологиите и изкуствата, за насърчаване към здравословен начин на живот, физическа активност и занимания със спорт;

✓ предприемане на мерки за осигуряване на съвременна материална база и информационна среда в образованието, включително за дейности по интереси, спорт и др., за създаване и развитие на училищни центрове, интегрирана учебна среда и технологии; изпълняване на дейности за екологизиране на образователната инфраструктура и за създаване на цялостен обновен облик на образователните институции, както и за модернизиране и стимулиране на иновативна образователна среда, осигуряваща придобиването на умения и компетенции, чрез изграждането на STEM кабинети и дигитални стаи; осъществяване на мерки за осигуряване на специализирано оборудване за експериментална работа и за професионално образование и обучение, както и на достъпна архитектурна среда;

✓ предприемане на мерки за осигуряване на основни образователни услуги в предучилищното, училищното и висшето образование; за обхващане, включване и превенция на отпадането и за осигуряване на равен достъп до предучилищно, училищно и висше образование чрез преодоляване на демографски, социалноикономически и културни бариери.

В този смисъл, областната стратегия е разработена в синхрон с перспективите, заложени в актуални стратегически документи на европейско, национално и регионално ниво, в унисон с националните образователни политики, които очертават споделената визия за висококачествено, приобщаващо, ценностно-ориентирано и продължаващо през целия живот образование, обучение и учене.

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Варна (Стратегията) е разработена съгласно изискванията на чл. 196. ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) и чл. 5 от Наредба за приобщаващото образование. в сила от 27.10.2017 г.. приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г.. Обн. ДВ. бр.86 от 27 Октомври 2017г.. изм. и доп. ДВ. бр.105 от 18 Декември 2018г.. изм. ДВ. бр.101 от 27 Декември 2019г.. изм. и доп. ДВ. бр 48 от 26 Май 2020г.. изм. и доп. ДВ. бр.92 от 27 Октомври 2020г.. изм. ДВ. бр.91 от 2 Ноември 2021г.. изм. ДВ. бр.23 от 19 Март 2024г. (НПрО). В основата ѝ са залегнали изготвените анализи на потребностите от подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в дванадесетте общини на територията на област Варна.

Стратегията е ориентирана към реализиране на политики и мерки. които осигуряват правото на достъп до качествено образование. удовлетворяване на образователните потребности и развитието на способностите на всяко дете и ученик. Разработена е в съответствие с набелязаните цели. приоритети и мерки за подобряване на достъпа и качеството на предучилищното и училищното образование. заложени в международни и национални документи:

- Закон за предучилищното и училищното образование:
- Наредба за приобщаващо образование:
- Закон за закрила на детето:
- Рамка за действие „Образование 2030: Към приобщаващо и равноправно качествено образование и учене през целия живот за всички" ЮНЕСКО (2015 г.):
- Конвенция на ООН за правата на детето:
- Механизъм за съвместна работа на институциите за обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст:
- Алгоритъм за взаимодействие между институциите в системата на предучилищното и училищното образование и дирекциите „Социално подпомагане" по отношение осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците:
- Стратегическа рамка за развитие на образованието. обучението и ученето в Република България (2021 - 2030):
- Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030:
- Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните:
- Наредба №15/2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите. директорите и другите педагогически специалисти:
- Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби:

- Наредба № 13 от 21 септември 2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

Областната стратегия определя потребностите, предизвикателствата и взаимодействията между участниците и заинтересованите лица в процеса на осигуряване на подкрепа за личностно развитие:

- Участниците в образователния процес: деца и ученици, педагогически специалисти, родители;
- Образователни институции в системата на предучилищното и училищното образование: детски градини, училища, центрове за подкрепа за личностно развитие, центрове за специална образователна подкрепа;
- Институции с координиращи и контролни функции: Регионално управление на образованието, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, Регионална здравна инспекция, Държавна агенция „Закрила на детето";
- Органи на териториалната и местната власт, МКБППМН;
- Други заинтересовани лица: НПО, родителски сдружения, местни медии, бизнес организации и др.

Областната стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в област Варна (2024 - 2025), освен че съответства на визията и общите цели на политиките от Приоритет „Образование и умения" на Националната програма за развитие България 2030 в частта му за предучилищното и училищното образование, за професионалното образование и обучение и за ученето през целия живот е изготвена в процес на партньорство и координация между отговорните институции и заинтересованите страни в област Варна и очертава споделената визия за висококачествено, приобщаващо, ценностно-ориентирано и продължаващо през целия живот образование, обучение и учене.

I. ОБЩИ ПОСТАНОВКИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет и чрез него се гарантира прилагането на основополагащи принципи като:

• ориентираност към интереса, мотивацията и възможностите на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

• равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;

• равнопоставеност и недопускане на дискриминация;

• иновативност и ефективност в педагогическите практики;

• хуманизъм и толерантност.

Съгласно чл. 174, ал. 1 от ЗПУО, в рамките на политиката за приобщаващо образование, институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги. Образователните институции предоставят подкрепа за личностно развитие на всички деца и ученици, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им. Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик и може да бъде два вида – обща и допълнителна.

Общата подкрепа за личностно развитие се осигурява за всички деца и ученици от детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие. Тя включва 14 мерки, сред които допълнително обучение по конкретни учебни предмети, кариерно ориентиране, превенция на обучителните трудности, логопедична работа, осигуряване на грижа за здравето и др. Като част от общата подкрепа децата и учениците се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения. В рамките на този вид подкрепа детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие осъществяват и дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на 4 групи деца и ученици: със специални образователни потребности; в риск; с изявени дарби; с хронични заболявания и включва 5 групи дейности – работа по конкретен случай, рехабилитация, осигуряване на достъпна среда, предоставяне на обучение по специални предмети и ресурсно подпомагане.

Общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя в детските градини, училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР), а в определени случаи в домашни и болнични условия или от разстояние в електронна среда.

Общата подкрепа за личностно развитие се предоставя от учителите и от други педагогически специалисти в детската градина, училището или в центъра за подкрепа за личностно развитие, а допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя в зависимост от плана за подкрепа на детето или ученика и необходимите специалисти за предоставянето на подкрепата.

За организиране и координиране на процеса на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина и училището в началото на всяка учебна година със заповед на директора се определя координатор, който координира работата на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) и дейностите с педагогическите специалисти и с родителите във връзка с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (чл. 7 от НПрО).

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към всички деца и ученици в детската градина или в училището. Тя гарантира участието и изявата им в образователния процес.

Таблица 1: Съдържание и бенефициенти на общата и допълнителната подкрепа

Обща подкрепа за личностно развитие (чл. 178, ал. 1 от ЗПУО)	**Допълнителна подкрепа за личностно развитие (чл. 187 от ЗПУО)**
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите.
Включва: • екипна работа между учителите и други педагогически специалисти; • допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО; • допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини); • допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове; • консултации по учебни предмети; • кариерно ориентиране на учениците; • занимания по интереси; • библиотечно-информационно обслужване; • грижа за здравето; • осигуряване на общежитие; • поощряване с морални и материални награди; • дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; • ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; • логопедична работа.	Включва: • работа с дете и ученик по конкретен случай; • психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания; • осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; • предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания; • ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. *Съгласно чл. 81 от Наредба за приобщаващото образование, допълнителната подкрепа е:* • краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум - до края на етап на обучение); • дългосрочна - повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение.

Задължения за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа на деца и ученици са възложени на различни педагогически специалисти, както следва:

- Обща подкрепа се осигурява на всяко дете и всеки ученик в рамките на образователната институция, в която се обучава – детска градина, училище, център за подкрепа за личностно развитие. Педагогически специалисти, които имат функции и задължения по реализирането на общата подкрепа са директорите, заместник-директорите, учителите, възпитателите, училищните психолози, педагогическите съветници, логопедите, треньорите, хореографите, корепетиторите, ръководителите на направление ИКТ. За осигуряването на библиотечно-информационното обслужване и грижата за здравето на децата и учениците като част от общата подкрепа в рамките на образователната институция се включват и други длъжностни лица, които не заемат педагогическа длъжност. Разработва се училищна политика за превенция на тормоза и насилието и се определят видовете и съдържанието на дейностите по мотивация и преодоляване на проблемно поведение.
- Допълнителна подкрепа се предоставя на деца и ученици със специални образователни потребности, деца и ученици в риск, деца и ученици с изявени дарби и на деца и ученици с хронични заболявания и се осигурява от детските градини, от училищата, от центровете за подкрепа за личностно развитие и от специализирани обслужващи звена.

Допълнителна подкрепа се предоставя въз основа на оценка на индивидуалните потребности, която се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището, който се формира за всеки отделен случай от директора на институцията. В съответния екип задължително се включват психолог или педагогически съветник, както и други заинтересовани лица – други педагогически специалисти (в т. ч. логопеди, рехабилитатори на слуха и говора и др.), родителите, представители на органите за закрила на детето, социални работници, помощници на учителя и други специалисти.

Регионалният център за подкрепа за процеса на приобщаващото образование оказва помощ и осигурява специалисти при необходимост.

Приоритет в политиките, свързани с приобщаващото образование, е стремежът към премахване на всички форми на изолация в образованието и осигуряване на подкрепа и удовлетворяване на индивидуалните потребности на всички участници в образователния процес. Основните акценти в Стратегията са свързани с четири ключови елемента в приобщаването на децата и учениците и развиване на техните способности:

1. Събиране и оценка на информация от различни източници за планиране и усъвършенстване на политиката и практиката на приобщаването;

2. Процес на постоянно развиване на технологии за по-добро образование, за да се отговори адекватно на разнообразието на обучаваните;

3. Разкриване и отстраняване на бариери и оказване на подкрепа:

4. Присъствие, участие и успех за всички ученици, както на групите, за които съществува риск от изолиране, изключване от образованието или недостатъчно добри резултати от обучението, така и на учениците с високи резултати и постижения

Стратегията включва стратегическите и оперативни цели, необходимите мерки и дейности в областта на подкрепата за реализиране на поставените цели и описание на предизвикателствата, направени въз основа на изводите от общинските анализи. Стратегията обхваща период от две години. При разработването ѝ участват представители на Областна администрация – Варна, 12-те общини от Област Варна, Регионалното управление на образованието - Варна, Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, Регионалната здравна инспекция и на други заинтересовани органи, лица и организации, имащи отношение към развитието на подкрепата за личностно развитие. Областната стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците е утвърдена от Областния управител след съгласуване с Регионално управление на образованието – Варна.

Стратегията се изпълнява от институциите, работещи на областно и на общинско ниво. Кметът на общината отговаря за цялостното изпълнение на общинската стратегия и за приноса на съответната община към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни, в съответствие с компетенциите им и планираните цели и дейности.

Областната стратегия се разработва като отворен документ, в който при необходимост може да се променят дейности в рамките на утвърдените приоритети и мерки, по инициатива на заинтересованите страни и по утвърдени правила.

II. АНАЛИЗ НА ЗДРАВОСЛОВНО СЪСТОЯНИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ВАРНА

Анализът на здравословното състояние на децата и учениците е изготвен от информация, предоставена от медицинските специалисти от здравните кабинети на детските заведения и училищата на база от представените им от личните лекари талони от извършените профилактични прегледи за учебната 2022/2023 г., съгласно Наредба № 3 на МЗ за здравните кабинети в детските заведения и училищата – (ДВ бр. 38 от 2000 г.; изм. и доп. ДВ бр. 83 от 2000 г.) и Наредба № 8 от 3 ноември 2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията на МЗ. (доп. ДВ бр.103 от 24 Декември 2022 г.) Представени са отчети от 111 детски заведения (11 ДЯ, 98 ДГ и 17 НДГ) и 108 училища.

1. Здравословно състояние на децата.

1.1. Физическо развитие.

Физическото развитие на децата се отчита по показатели ръст и телесна маса. При оценката им се оформят три групи: Първа група – норма, втора група – разширена норма и трета група – извън нормата. Тези групи са съобразени със съответните норми за възраст и пол, посочени в „Методиката за провеждане на профилактичните прегледи на лица от 0 до 18 г." от 2003 г.

Физическото развитие на децата през учебната 2022/2023 г. показва, че от общ брой 16 705 деца в организирани колективи по показател ръст са обхванати 16 610 деца (99.4%). Разпределени в следните групи: първа група (норма) – 14 987 (90.2%), втора група (разширена норма) - 1328 (8%). Децата извън нормата, които изостават от нормалния за възрастта си ръст са 163 (1%), а тези, които изпреварват нормалния за възрастта си ръст – 132 (0.8%).

С оценка на телесната маса са обхванати 16 610 деца (99.4%), разпределени в трите групи: I група – 14 797 (89%), II група – 1 408 (8.5%) и III група – 190 (1.2%) деца с много ниска телесна маса и 215 (1.3%) с много висока телесна маса и риск от затлъстяване.

1.2. Физическа дееспособност.

Анализът на физическата дееспособност показва, че 13 157 (93.7%) от изследваните деца над 3 години са покрили нормите за съответната възраст.

1.3. Диспансерно наблюдение на деца.

За учебната 2022/2023 г. на диспансерен отчет се водят 659 деца.

Водещо място заемат болестите на дихателната система – 240, от които най-много са: Вазомоторен и алергичен ринит – 107, Астма – 75 и Хроничен бронхит – 58.

Второ място по брой диспансеризирани са психични и поведенчески разстройства, сред които водещи са Други поведенчески и емоционални разстройства - 69 и Генерализирано разстройство в развитието – 60. Трето място заема Ентеробиозата – 98.

1.4. Регистрирани заболявания и аномалии при профилактичните прегледи на децата.

От общо 16 705 деца по отчетите на медицинските специалисти, от раздел VI, прегледани са 16 610 (Обхват 99.4 %). За децата от 0 до 3 г. обхватът е 99.1%, а при 4-6 г. е 99.5%.

При основния профилактичен преглед на децата, отразен в личните им профилактични карти, са регистрирани общо 1372 заболявания. С най-висока честота на регистрирани случаи са: Хронични заболявания на тонзилите и аденоидни вегетации – 227 и Заболявания на психични и поведенчески разстройства (неврози, специални симптоми и синдроми, специфично забавяне в развитието и олигофрения) - 188. Болести на окото (смущения в зрението, слепота и намалено зрение, нарушения на рефракцията и акомодацията) заемат трето място със 184 случая. Следват: Алергичен ринит – 168 и Затлъстяване - 114.

2. Здравословно състояние на учениците.

2.1. Физическо развитие.

От общ брой ученици в организирани колективи 46 880 с оценка на ръст и телесната маса са обхванати 44 848 ученици (95.7%).

По показател ръст разпределението е както следва: I гр. в норма – 40 854 ученика (91.1%). II група разширена норма – 2 975 ученика (6.6 %) и III група извън норма – 342 ученика (0.8%) са под. а 677 ученика (1.5 %) са над нормата.

За телесна маса - I група норма 39 432 (87.9 %). II група разширена норма 3 653 (8.2%) и III група извън нормата - 454 ученика (1%) са под. а 1309 ученика (2.9 %) са над нормата.

2.2. Физическа дееспособност.

- Ученици. покрили нормите – 45 635:
- Ученици. освободени от часове по физическо възпитание - 814:
- Брой ученици включени в групи по лечебна физкултура в училище –53.

2.3. Диспансерно наблюдение на ученици.

По данни на медицинските специалисти. обслужващи училищата. 1562 от учениците (3.5%) са диспансеризирани.

Водещо място в структурата на заболяванията. при които учениците се водят на диспансерно наблюдение. заемат регистрирани случаи на слепота и намалено зрение (475). На второ място са случаи на Астма (253). следвани от Алергичен ринит (166). Епилепсия (67) и Др. поведенчески и емоционални разстройства (65).

2.4. Регистрирани заболявания и аномалии при основния профилактичен преглед на учениците:

От общо 46 880 ученици. прегледани са 44 848 (Обхват 95.7%).

Анализът на резултатите от профилактичните прегледи показва. че за учебната 2022/2023 г. най-голям е броят на учениците с болести на окото (Смущения в зрението. Слепота и намалено зрение. Нарушения на рефракцията и акомодацията) – 1250 случая.

Най-висок е показателят при учениците в 7-ми клас 157 (12.6%). а най-нисък при първокласниците 50 (4%).

Второ място в структурата на заболеваемостта заема Затлъстяването. Броят на регистрираните случаи 971 са нараснали с ¼ в сравнение с предния анализ 727. Най-много случаи на затлъстяване отново са установени при учениците от седми клас 124.

На трето място следва Астма - 363 случая.

Регистрираните случаи на Специфично забавяне в развитието - 278 (0.6%) са на четвърто място.

Заболявания на костно-мускулната система (гръбначните изкривявания) заемат пето място - 277. В сравнение с предната 2021 г. случаите на Гръбначни изкривявания са завишени с (30%) - 195.

3. Изводи:

3.1. Регистрираният обхват с антропометрични измервания (АПИ) и профилактични прегледи (ПП) при децата (99,4%) е по-висок в сравнение с този при учениците (95,7%).

3.2. Непълни са данните за физическата дееспособност при децата и учениците.

3.3. С най-висок дял заболявания, подлежащи на Диспансерно наблюдение, са: при децата - болести на Дихателната система, психични и поведенчески разстройства и ентеробиоза, а при учениците - Слепота и намалено зрение, Астма и Алергичен ринит.

3.4. Водещи открити и регистрирани по време на профилактичните прегледи в детска възраст заболявания са: Хронични заболявания на тонзилите и аденоидни вегетации, заболявания на психични и поведенчески разстройства и болести на окото. В ученическа възраст водещи заболяванията са: болести на окото, Затлъстяване и Астма.

III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ВАРНА

1. Актуално състояние и идентифициране на потребностите от подкрепа

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование. Дейностите, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, РУО – Варна изпълнява в условията на новите предизвикателства в областта на приобщаващото образование и улеснява достъпа до образование и повишаване на качеството на образование на деца и ученици със специални образователни потребности, деца и ученици от уязвими групи, деца и ученици в риск.

Информацията за учебната 2022/2023 година относно броя на педагогическите специалисти (ресурсни учители, логопеди и др.), броя на детските градини и училищата и децата и учениците, на които е осигурена обща и допълнителна подкрепа, агресията между учениците и др. е следната:

*Брой **детски градини и деца** на които е осигурена обща и допълнителна подкрепа за учебната 2022/2023 г.:*

Брой детски градини, в които е осигурена обща подкрепа	*Брой детски градини, в които е осигурена допълнителна подкрепа*	*Брой деца със СОП в детските градини с осигурена*	*Брой деца в риск в детските градини с осигурена*	*Брой деца с изявени дарби в детските градини с осигурена*	*Брой деца с хронични заболявания в детските градини с осигурена*

		допълнителна подкрепа	допълнителна подкрепа	допълнителна подкрепа	допълнителна подкрепа
75	82	562	7	10	110

*Брой **училища и ученици** на които е осигурена обща и допълнителна подкрепа за учебната 2022 2023 г.:*

Брой училища в които е осигурена обща подкрепа	Брой училища, в които е осигурена допълнителна подкрепа	Брой деца и ученици със СОП в училищата с осигурена допълнителна подкрепа	Брой деца и ученици в риск в училищата с осигурена допълнителна подкрепа	Брой деца и ученици с изявени дарби в училищата с осигурена допълнителна подкрепа	Брой деца и ученици с хронични заболявания в училищата с осигурена допълнителна подкрепа	Брой центрове за подкрепа за личностно развитие, в които е осигурена обща подкрепа
105	97	1167	236	82	62	8

Здравни кабинети и медицински лица в училищата

Брой училища	Брой здравни кабинети	От тях: открити през учебната 2022/2023 година	Брой назначени медицински специалисти	От тях: назначени през учебната 2022/2023 година
124	105	9	102	23

Здравни кабинети и медицински лица в детските градини

Брой детски градини	Брой здравни кабинети	От тях: открити през учебната 2022/2023 година	Брой назначени медицински специалисти	От тях: назначени през учебната 2022/2023 година
99	73	6	127	16

Инциденти през 2022-2023 година

Вид на инцидента	Брой инциденти	Вид на инцидента	Брой инциденти
Физическа агресия	189	Вандализъм	15
Вербална агресия	217	Кражби	16
Тормоз	56	Други нарушения на училищния ред	217
Кибертормоз	14	Суицидни опити	3
Насилие върху дете	36	ПТП	5

Прояви срещу авторитета и достойнство на учителя (вкл. форми на агресия физическа, вербална и др.) 19

Реализират се политики и мерки за превенция на преждевременното напускате на училище. Осъществява се регулярен обмен на информация от ангажирани институции за координиране на съвместни действия и дейности за деца и ученици в риск от отпадане от образователната институция. Осъществява се междуинституционален Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие за взаимодействие при кризисна интервенция. Осъществяват се дейности за превенция и интервенция на насилието и тормоза и за създаване на сигурна образователна среда. Осъществяват се дейности за обща подкрепа за личностно развитие, съобразно индивидуалните потребности на всяко дете и ученик, като се гарантира участие и изява на всяко дете в образователния процес. Осъществяват се междуинституционални дейности за извършване на оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности за организация и предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие. Увеличава се броят на образователните институции, в които функционират екипи за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Осигурява се равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик, равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование. Във всички училища от област Варна се използват възможностите на допълнителното обучение по учебни предмети за преодоляване на системните пропуски по учебни предмети от учениците, като се отчитат положителни резултати за всеки ученик по всеки учебен предмет.

Организирани са съвместни дейности и инициативи между детските градини и училищата за осъществяване на приемственост и плавен преход от детската градина в училище. Акцентира се върху работа с родители на учениците от първи клас за успешната адаптация в училищната среда.

Събира се информация за регистрираните прояви на агресия, тормоз и насилие в училища и детски градини. Извършва се анализ и се осъществяват работни срещи за методическа подкрепа на училищните екипи за превенция и интервенция на агресията между децата и учениците. Провеждат се процедури по медиация за решаване на междуличностни конфликти.

В образователните институции функционират училищни екипи, ангажирани с предотвратяване на ранното отпадане на деца в риск и реинтегриране на отпаднали в предходни учебни години. Училищните ръководства и екипи си взаимодействат с междуинституционалните екипи по райони на обхват, определени по Механизма.

Провеждат се дискусионни форуми за споделяне на добри практики в приобщаващото образование с различна тематична насоченост за промяна на нагласите и за подкрепа на провеждането политиките за приобщаващо образование. Проведена е през предходната учебна година регионална конференция за споделяне на добри практики в приобщаването на деца в ранна детска възраст.

Осъществява се междуинституционално сътрудничество с местните дирекции за социално подпомагане за всеки случай на дете и ученик, за което е налице риск от отпадане от образователната система. Съдейства се на семейства при насочването на ученици със СОП за продължаване на обучението им в гимназиален етап. В хода на учебната 2022/2023 г. в образователните институции е организирано допълнително обучение по български език за децата и учениците, чиито майчин език не е български. Провеждат се срещи с доставчици на социални услуги на територията на община Варна за съдействие за включване в образователната система на деца и ученици от етническите малцинства и организация на дейности за задържането им. Провеждат се дейности за кариерно ориентиране.

В изложения анализ са разгледани ключовите фактори и елементи от предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Анализът се позовава на статистически данни, предоставени от образователните институции в областта, и на приетите от общинските съвети анализи на потребностите от обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на децата и учениците във всяка от 12-те общини на територията на област Варна. Данните обхващат учебната 2023/2024 г., отделни данни касаят и учебната 2022/2023 г., за която са анализирани мерките за адаптиране на децата и учениците към училищната среда, тенденциите при интеграцията и пълноценното включване на ученици със СОП и хронични заболявания, наличието на рискови фактори в средата, които могат да повлияят на обучението на учениците, необходими дейности по превенция на агресивно и неприемливо поведение, тормоз, насилие, зависимости и други необходими дейности по информиране, диагностика, консултиране и посредничество за подпомагане при избора на образование и/или професия от учениците, необходими дейности за подкрепа на учениците с изявени дарби, осигуреността с ресурси и достъпността на средата, създадените условия за психологическа подкрепа и др.

2. Състояние на областната мрежа от училища, детски градини, специализирани обслужващи звена и центрове за подкрепа за личностно развитие.

2.1. Към момента на изготвяне на Стратегията в област Варна мрежата от образователни институции е оптимизирана и балансирана спрямо демографските индикатори и общински потребности и към настоящия момент включва:

- 99 общински и частни детски градини;
- 123 държавни, общински и частни училища (начални, основни, обединени, средни, профилирани гимназии, професионални гимназии);
- 11 центъра за подкрепа за личностно развитие – логопедичен център, средношколско общежитие, общински детски комплекси, национална астрономическа обсерватория с планетариум, център за кариерно ориентиране, центрове за специална образователна подкрепа;
- 1 РЦППО.

Таблица 2:Брой училища и детски градини на територията на обл. Варна(към 02.2024г.)

Община	ДГ	НУ	ОУ	ОбУ	СУ	Профил. гимназия	Профес. гимназии	Училище към МС	Училище към МК	Общо по общини
Аврен	2		5		1					8
Аксаково	8		3	1	2					14
Белослав	5	1	2		1		1			10
Бяла	1		1				1			3
Варна	61	1	31		15	7	12	1	1	129
Ветрино	2				1					3
Вълчи дол	4		1	2	1		1			9
Девня	1				1					2
Долни чифлик	5		6		1		1			13
Дългопол	4	1	3	1	2					11
Провадия	5	1	6	1	1		2			16
Суворово	1		1		1		1			4
ОБЩО:	99	4	59	5	27	7	19	1	1	222

Броят от 99 детски градини в областта удовлетворява необходимостта от предучилищно възпитание и отговаря на изискването да е близо до децата, както в големите, така и в малките населени места на територията на областта.

Мрежата от училища включва 123 училища, в т.ч. 12 частни, от които ЧСУ „Юрий Гагарин" – к.к. Камчия е с преустановен учебен процес, но не е закрито (4 начални училища, 59 основни училища, 5 обединени училища, 27 средни училища, 7 профилирани гимназии, 19 професионални гимназии, от които 9 са държавни и 10 общински). На територията на областта има едно училище към Министерство на културата - Национално училище по изкуства „Д. Христов", гр. Варна и едно училище към Министерство на младежта и спорта – Спортно училище „Г. С. Раковски", гр. Варна.

СУУНЗ „Проф. д-р Иван Шишманов", гр. Варна е специално държавно училище за обучение и подкрепа на ученици с нарушено зрение.

2.2. През 2024 г. със съответните решения на Министерски съвет **иновативните училища** в област Варна са 34 на брой, както следва:

- Основни училища - 16 на брой – III ОУ „А. Кънчев" - Варна, ОУ „А. Страшимиров" – Варна, ОУ „З. Стоянов" - Варна, ОУ „Й. Йовков" – Варна, ОУ „Кап. Петко войвода" – Варна, ОУ „П. Волов" – Варна, ОУ „П. Р. Славейков" – Варна, ОУ „Хр. Ботев" – Варна, ОУ „Цар Симеон I" – Варна, ЧОУ „Прогресивно образование 2" Варна, ЧОУ „Малкият принц" - Варна, ЧОУ „Феникс 2020" – Варна, ОУ „Хр. Ботев" Аврен, ОУ „Св. П. Евтимий" – Варна, ОУ „Ч. Храбър" - Варна, II ОУ „Н. Й. Вапцаров" – Варна;

- Обединени училища – 3 на брой - ОбУ „Ив. Вазов" – Любен Каравелово, ОбУ „Св. Св. Кирил и Методий" – Блъсково, ОбУ „Христо Ботев" - Цонево;

- Средни училища – 9 на брой VII СУ „Н. Геров" – Варна, СУ „Гео Милев" – Варна, СУ „Л. Каравелов" – Варна, СУ „П. Яворов" – Варна, ЧСУ „Аз съм българче" – Варна, ЧСУ „Мечтатели" – Варна, ЧСУ „Демократично образование" - Варна, СУ „Св. Кл. Охридски" – Дългопол, *ЧСУ „Юрий Гагарин" к.к. Камчия" (училището е с преустановен учебен процес за учебната 2023/2024 година)*;

- Профилирани гимназии – 4 на брой IV ЕГ „Фр. Жолио Кюри" Варна, Първа ЕГ Варна, МГ „Д-р П. Берон" Варна, ЧПГ „Антоан дьо Сент-Екзюпери" Варна;

- Професионални гимназии – 2 на брой - ВМГ „ Св. Н. Чудотворец" – Варна, ПГКМКС „Акад. Бл. Сендов" Варна.

2.3. По данни от НЕИСПУО към 01.02.2024 г. в образователните институции в Област Варна се обучават, възпитават и социализират 64 215 деца и ученици, както следва:

- В детски градини – 16 090 деца;
- В училища - 50 788 ученици;

- В центровете за подкрепа за личностно развитие са формирани 473 групи.

2.4. В област Варна допълнителна подкрепа се осъществява на 1607 деца и ученици.

2.4. Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦППО) осъществява допълнителна подкрепа на 720 деца и ученици.

2.5. За осигуряване на равен достъп до образование на всички деца и ученици, както и за превенция на ранното отпадане от образователната система, по предложение на министъра на образованието и науката и въз основа на решения на общинските съвети, към настоящия момент в област Варна функционират 36 средищни и 3 защитени детски градини и училища:

- 8 средищни детски градини – ДГ „Щастливо детство" – Белослав, ДГ „Здравец" – Вълчи дол, ДГ „Надежда Крупская" – Генерал Киселово, ДГ „Звездица" – Стефан Караджа, ДГ „Незабравка" – Девня, ДГ „Детелина" – Дългопол, ДГ „Първи юни" – Партизани, ДГ „Пролет" – Цонево

- 28 средищни училища – ОУ „Хр. Ботев" – Аврен, ОУ „Д-р П. Берон" – Приселци, СУ „Св. Св. Кирил и Методий" – Синдел, СУ „Св. Св. Кирил и Методий" – Игнатиево, ОУ „Св. Кл. Охридски" – Кичево, ОУ „Св. П. Евтимий" – Белослав, СУ „Св. Св. Кирил и Методий" – Белослав, ОУ „Отец Паисий" – Бяла, СУ „Д. Дебелянов" – Варна, СУ „Хр. Ботев" – Ветрино, СУ „В. Левски" – Вълчи дол, ОбУ „В. Левски" – Михалич, ОУ „Кл. Охридски" – Стефан Караджа, ОбУ „Св. И. Рилски" – Червенци, СУ „В. Левски" – Девня, ОУ „Хр. Смирненски" – Грозьово, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий" – Старо Оряхово, НУ „Ив. Вазов" – Дългопол, СУ"Св. Кл. Охридски" – Дългопол, СУ „Н. Хикмет" – Медовец, ОУ „Хр. Ботев" – Партизани, ОбУ „Хр. Ботев" – Цонево, ОбУ „Св. Св. Кирил и Методий" – Бъзовец, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий" – Градинарово, ОУ „Хр. Ботев" – Житница, I ОУ „Хр. Смирненски" – Провадия, СУ „Д. Благоев" – Провадия, СУ „Н. Й. Вапцаров" – Суворово;

- 1 защитена част от детска градина – част от ДГ „Мечо Пух" – Долни чифлик, филиал в с. Голица;

- 2 защитени училища – ПГСС „ Бяла и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий" – Голица.

При спазване на изискванията на чл. 53, ал. 3 и ал. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование, на децата и учениците в посочените средищни и защитени училища са осигурени целодневна организация на учебния ден, обедно хранене и транспорт.

3. Областна мрежа от центрове за подкрепа на личностното развитие (ЦПЛР) и специализирани обслужващи звена (СОЗ)

В областната мрежа от ЦПЛР и СОЗ се включват:

3.1. Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО) – Варна - специализирано обслужващо звено - извършва дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, като подпомага процеса на приобщаване и социализиране на децата и учениците със специални образователни потребности (СОП) в общообразователна среда.

3.2. Центровете за подкрепа за личностно развитие според дейността си по чл. 49 от ЗПУО:

3.2.1. На територията на областта функционират два центъра за специална образователна подкрепа:

- ЦСОП - Варна, който е общински;
- ЦСОП „Св. св. Кирил и Методий" – с. Кривня, общ Провадия, който е държавен.

В ЦСОП се извършва диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици, педагогическа и психологическа подкрепа, обучение на ученици в задължителна училищна възраст и професионално обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация и или за придобиване на квалификация по част от професия.

3.2.2. В 4 общини функционират центрове за подкрепа за личностното развитие (ЦПЛР), в които се извършват дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, кариерно ориентиране и консултиране .

- ЦПЛР Аксаково;
- ЦПЛР Общински детски комплекс (ОДК) - Варна;
- ЦПЛР Общински детски комплекс „Андрей Германов" (ОДК) – Дългопол;
- ЦПЛР Общински детски комплекс (ОДК) – Провадия;
- ЦПЛР Народна астрономическа обсерватория с планетариум (НАОП) „Н. Коперник" Варна - функционира по правилник, изладен от министъра на образованието и науката.
- ЦПЛР Център за кариерно ориентиране (ЦКО) – Варна;

3.2.3. ЦПЛР Логопедичен център (ЛЦ) - Варна – осъществява превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици.

3.2.4. ЦПЛР Средношколско общежитие (СО) „Михаил Колони" - гр. Варна – функционира по правилник, издаден от министъра на образованието и науката. Предлага 360 места за младежи и девойки в две сгради.

Общежития има и към някои училища - Професионална техническа гимназия (ПТГ) – Варна, Професионална гимназия по химични и хранително-вкусови технологии (ПГХ ХВТ) „Дмитрий Иванович Менделеев" - Варна, ПГСС „Св. Г. Победоносец" Суворово.

Дейности по подкрепа за личностно развитие на децата и учениците се осигуряват и осъществяват от голяма група институции и организации: детски градини, училища, центрове за подкрепа за личностно развитие, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, центрове за специална образователна подкрепа, обществени съвети към детски градини и училища, настоятелства към детски градини и училища, НПО, центрове за обществена подкрепа, структури в местната администрация, РЗИ, родителски сдружения и др.

4. Работа по проекти и програми.

В образователните институции се реализират дейности за подкрепа на личностното развитието на децата и учениците чрез участието на детските градини и училищата в национални програми и проекти:

Проекти:

- Проект BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб", финансиран от програма „Образование" 2021-2027, съфинансиран от Европейския съюз.
- Проект „Силен старт"

Националните програми за 2023 г.:

1. НП „Система за национално стандартизирано външно оценяване".
2. НП „Ученически олимпиади и състезания".
3. НП „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда".
4. НП „Хубаво е в детската градина".
5. НП „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование".
6. НП „Квалификация на педагогическите специалисти".
7. НП „Заедно за всяко дете".
8. НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала".
9. НП „Иновации в действие".
10. НП „Учебници, учебни комплекти и учебни помагала".
11. НП „Подпомагане на общините за образователна десегрегация".
12. НП „Без свободен час".
13. НП „Роден език и култура зад граница".
14. НП „Професионално образование и обучение".
15. НП „Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците".
16. НП „Обучение за ИТ умения и кариера".
17. НП „Профилактика и рехабилитация на педагогическите специалисти".

18. НП „Неразказаните истории на българите".

19. НП „България – образователни маршрути".

20. НП „Заедно в изкуствата и в спорта".

21. НП „Изучаване и съхраняване на традициите и историята на българската армия".

Други:

- Постановление № 129/11.07.2000 г. на Министерския съвет за подпомагане на физическото възпитание и спорта в детски градини и училищата.
- Постановление № 346 от 21 декември 2023 г. за изменение и допълнение на Постановление № 79 на Министерския съвет от 2016 г. за осигуряване за безвъзмездно ползване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти (ДВ, бр. 31 от 2016 г.) (публ. 12.01.2024 г.)
- Решение № 850 от 30 ноември 2023 г. за приемане на Списък на средищните детски градини и училища в Република България за учебната 2023/2024 година (публ. 11.12.2023 г.)
- Постановление № 175 от 4 октомври 2023 г. за приемане на Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни, общински и частни училища през 2023 година (публ. 10.10.2023 г.)
- Решение № 448 от 27 юни 2023 година за одобряване на финансиране за извършване на плащания за компенсиране на извършените от родителите разходи за периода от 1 март до 30 април 2023 г. за отглеждането и обучението на децата, които не са приети в държавни или общински детски градини или училища поради липса на свободни места (публ. 04.07.2023 г.)
- Решение № 23 от 22 януари 2024 г. за приемане на Списък със защитените детски градини и защитените училища в Република България (публ. 29.01.2024 г.)
- Постановление № 79/2016 г. на Министерски съвет за осигуряване за безвъзмездно ползване на познавателни книжки, учебници и учебни помагала (обн. ДВ, бр. 31/2016 г., посл. изм. с ПМС № 48/2018 г.)

Нормативните изисквания за осигуряване на подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Варна определят образователната институция като водеща в процесите на идентифициране на индивидуалните потребности от подкрепа. В този смисъл пълният обхват на деца в задължителната предучилищна възраст е в пряка връзка с дейностите по ранното разпознаване и превенция на обучителните затруднения. Институциите, реализиращи дейности по подкрепа, са 450 (в т.ч. 55 читалища, 159 спортни клуба, 2 социални, 1 общински психологически център и 233 образователни институции).

5. Състояние на мрежата от социални услуги в област Варна.

Социалните услуги, финансирани от държавния бюджет, които се предоставят на територията на област Варна са следните:

Асистентска подкрепа – включва ежедневна почасова подкрепа в домашна среда на деца и лица с трайни увреждания и на лица в над трудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване.

Дневен център за деца и младежи с увреждания - за деца и младежи от 7 до 35 години с различни по вид и степен на тежест увреждания, предлага комплекс от социални услуги за цялостно обслужване на децата през деня, които са свързани с предоставянето на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, рехабилитационни потребности, организация на свободното време и личните контакти.

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания - социална услуга от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца, за които към момента на настаняването не е възможно да бъдат отглеждани в биологично семейство, в семейство на близки или роднини или в приемно семейство. Грижата е фокусирана върху подкрепа за личностно развитие и изграждане на умения за самостоятелен и независим живот, основавайки се на индивидуалния план за подкрепа на всяко дете, неговите възрастови потребности и особености.

Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания – (за деца/младежи с различна степен на умствена изостаналост или умствена изостаналост и ДЦП) - социална услуга от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценно израстване и развитие на деца и младежи. В центъра получават необходимата им индивидуализирана грижа, подкрепа за личностно развитие и за изграждане на умения за самостоятелен и независим живот. Организирането на живота и дейностите в него са насочени към създаването на условия и възможности за децата и младежите да участват равнопоставено в живота на местната общност.

Кризисен център за лица - (за деца и лица над 18 години) - комплекс от социални услуги за деца и лица, пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация, които се предоставят за срок до 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране на потребителите или социално-психологическа помощ при необходимост.

Център за обществена подкрепа – социална услуга в общността, за деца и семейства, с цел предотвратяване на изоставянето на децата и настаняването им в специализирани институции, превенция на отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на

деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца – ползватели на резидентен тип услуги, консултиране и подкрепа на семейства в риск.

Звено „Майка и бебе" (за деца от 0 до 7 години) - социална услуга, която предоставя временно настаняване на бременни жени и майки в риск да изоставят децата си, насърчава родителската привързаност, подпомага младите майки чрез социално и психологическо консултиране и подкрепа.

Център за социална рехабилитация и интеграция за деца – (за деца с увреждания или със специални образователни потребности до 18 г.) - комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.

Център за работа с деца на улицата - комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата. ЦРДУ предоставя защита и грижа за детето, съобразно индивидуалните му потребности и в неговия най-добър интерес. Основната целева група, обхващата до момента в ЦРДУ, са децата от социално слаби семейства и леца в риск от отпадане от образователната система.

Дом за пълнолетни лица с физически увреждания - осигурява целодневни грижи, медицинско, юридическо и социално обслужване на възрастни хора с увреждания с откъсване от домашната среда. Настаняват се нуждаещи се от цялата страна. Услугата се извършва като делегирана от държавата дейност.

Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост - извършват се терапевтични дейности, занимания и мероприятия свързани с бита, културно-развлекателен и спортен живот. Осигурено е и медицинско обслужване – 6 мед. сестри, личен лекар, стоматолог, психиатър при необходимост.

Дом за стари хора – (за жени от 60 г. и мъже над 63 години)

Център за социална рехабилитация и интеграция за лица (5) - комплекс от социални, като дейностите са почасови и са предназначени за пълнолетни лица с увреждания и лица в надтрудоспособна възраст, свързани с извършване на рехабилитация, социални и психологически консултации, възстановяване на умения за водене на самостоятелен живот, работа по индивидуални програми за социално включване.

Дневен център за пълнолетни лица с увреждания (за пълнолетни лица с умствена изостаналост и увреждания) - форма за подкрепа на пълнолетни лица с трайни увреждания, в който се създават условия за обслужване, отговарящи на ежедневните и рехабилитационните им потребности, както и на потребностите от организация на свободното време.

Защитено жилище за лица с умствена изостаналост - социална услуга, резидентна грижа, в която пълнолетни лица водят относително независим начин на живот, подпомогнати от професионалисти.

Защитено жилище за лица с психични разстройства - осигурява постоянни грижи на психично болни, които се нуждаят от постоянна подкрепа, рехабилитация и специализирани грижи.

Защитено жилище за лица с физически увреждания - е социална услуга в общността, осигурява целодневни грижи, медицинско, юридическо и социално обслужване на възрастни хора с увреждания с откъсване от домашната среда.

Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с деменция - осигурява възможност за живот в среда, близка до семейната, при която настанените получават необходимата им индивидуална подкрепа за водене на относително самостоятелен и независим живот, задоволява потребностите им от уединение и дава възможност за за създаване и поддържане на социални контакти.

Наблюдавано жилище (младежи без увреждания над 18 години) - форма на социална услуга за оказване на подкрепа и консултиране на лица, навършили 18 години, които напускат специализирана институция, преходно жилище или защитено жилище и им предстои да водят независим начин на живот.

Дневен център за пълнолетни лица с тежки множествени увреждания - комплекс от социални услуги за лица с различни форми на увреждания (физически, сензорни и умствени увреждания) на възраст над 18 години, съгласно техните индивидуални потребности

Приют - осигуряването на временен подслон до три (3) месеца за пълнолетни бездомни граждани с постоянен адрес, при извънредни обстоятелства се приемат бездомни хора и без такъв постоянен адрес, но само за 7 календарни дни.

Социалните услуги, които се предоставят на територията на всяка община от област Варна са следните:

5.1. Община Аврен.

5.1.1. Социална услуга „Асистентска подкрепа".

5.1.2. Проект „Грижа в дома в община Аврен".

Услугата се осъществява, чрез процедура за директно предоставяне „Грижа в дома" по Програма „Развитие на човешките ресурси" 2021-2027, съфинансирана от Европейския социален фонд плюс.

Обща цел на проектното предложение е подобряване качеството на живот на лица с увреждания и възрастни хора, зависими от грижа в община Аврен, давайки им право на избор,

независимост и достойнство, чрез осигуряване на подкрепа в домашна среда.

5.1.3. Проект „Бъдеще за децата в община Аврен".

5.1.4. Механизъм „Лична помощ"

5.1.5. Домашен социален патронаж

5.1.6. Топъл обяд

Основната цел е подобряване качеството на живот на децата в нужда и техните семейства на територията на община Аврен чрез интегрирано и устойчиво предоставяне на комплекс от качествени и достъпни социални, здравни, образователни и други услуги, отговарящи на техните потребности, в стимулираща семейна и социална среда.

5.2. Община Аксаково.

На територията на общината функционират следните социални услуги:

5.2.1. Център за обществена подкрепа

5.2.2. Център за социална рехабилитация и интеграция за лица

5.2.3. Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания

5.2.4. Асистентска подкрепа

5.2.5. Механизъм „Лична помощ"

5.2.6. Домашен социален патронаж

5.2.7. Грижа в дома

5.2.8 Топъл обяд

5.3. Община Белослав.

5.3.1. „Асистентска подкрепа".

5.3.2. По проект „Грижа в дома в община Белослав" се осигурява подкрепа на деца от различни специалист - логопед, психолог, рехабилитатор, медицинска сестра и здравен медиатор, съобразно специфичните потребности на потребителите. Седем деца са включени в проекта.

5.3.3. Община Белослав е партньор и по проект „Карин дом на колела". Инициативата цели информиране, насочване и консултиране на семействата на деца до 7 години с риск от изоставяне със специалисти от Карин дом. Консултираните потребители за 2023 г. са 50.

5.3.4. Топъл обяд

5.3.5. Механизъм „Лична помощ"

5.3.6. Домашен социален патронаж

5.3.7. Грижа в дома

5.4. Община Бяла.

5.4.1. Дом за пълнолетни лица с физически увреждания.

5.4.2. Защитено жилище за лица с физически увреждания.

5.4.3. Асистентска подкрепа.

5.4.4. Домашен социален патронаж.

5.4.5. Механизъм „Лична помощ"

5.4.6. Топъл обяд

Домашният социален патронаж е форма за социално обгрижване на възрастни хора и хора с увреждания без откъсване от домашната среда. Чрез услугата в общността се осигуряват доставка на храна, поддържане на лична и домашна хигиена, битови, административни и социално-консултативни услуги на територията на цялата община с капацитет 80 души. Средствата се осигуряват от общинския бюджет.

Механизъм „Лична помощ" – личен асистент.

5.5. Община Варна.

На територията на община Варна реализират дейност 59 социални услуги, от които 26 услуги с целеви групи „всички деца"; „деца в риск по смисъла на Закона за закрила на детето"; „деца с увреждания".

Предоставяните социални услуги са: информиране и консултиране; застъпничество и посредничество; общностна работа; терапия и рехабилитация; обучение за придобиване на умения; подкрепа за придобиване на трудови умения; дневна грижа; резидентна грижа; осигуряване на подслон. Общият капацитет на социалните услуги за деца е 914 места. Ползвали социалните услуги през 2023 година са 2 142 деца.

Финансирани от държавния бюджет 40 социални услуги:

- Дом за пълнолетни лица с физически увреждания;
- Дом за стари хора – 2;
- Дневен център за деца и младежи с увреждания;
- Дневен център за пълнолетни лица с увреждания – 3;
- Център за социална рехабилитация и интеграция за лица – 5;
- Център за социална рехабилитация и интеграция за деца – 4;
- Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – 3;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания – 6;
- Кризисен център за лица;
- Кризисен център за деца;
- Защитено жилище за лица с умствена изостаналост – 2;

- Защитено жилище за лица с психични разстройства;
- Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с деменция;
- Наблюдавано жилище;
- Звено "Майка и бебе";
- Център за обществена подкрепа – 4;
- Дневен център за пълнолетни лица с тежки множествени увреждания;
- Приют;
- Асистентска подкрепа.
-

5.6. Община Ветрино.

5.6.1. Дом за стари хора

5.6.2. Асистентска подкрепа

5.6.3. Механизъм „Лична помощ"

5.6.4. Домашен социален патронаж

5.6.5. Топъл обяд

На територията на община Ветрино няма доставчик на социални услуги за работа с деца. Социалната услуга „Приемна грижа" се поема от Дирекция „Социално подпомагане" гр. Провадия, която обслужва и община Ветрино.

За насърчаване на социалното включване на жителите на община Ветрино и в частност на младите хора от уязвими групи допринасят специалисти и медиатори от програма „Местно развитие, намаляване на бедността и подобрено включване на уязвимите групи" чрез Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, която е част от проект „Въвеждане на интегрирани мерки в подкрепа на уязвимите групи в общините Смядово, Ветрино и Болярово". Партньорска организация е Сдружение Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе", която работи с учениците от 5 – 7 клас за учебната 2023-2024 г., техният брой е 171.

5.7. Община Вълчи дол.

5.7.1. Асистентска подкрепа.

5.7.2. Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост.

5.7.3. Механизъм „Лична помощ"

5.7.4. Домашен социален патронаж

5.7.5. Топъл обяд

„Топъл обяд", състояща се в приготвяне и доставка на топъл обяд в подкрепа на уязвими семейства.

Приемни семейства – 9, която се изразява в грижа за деца в риск.

5.8. Община Девня.

5.8.1. Дневен център за пълнолетни лица с увреждания.

5.8.2. Асистентска подкрепа.

5.8.3. Механизъм „Лична помощ"

5.8.4. Домашен социален патронаж

5.8.5. Топъл обяд

На основание чл. 56 от ЗСУ Община Девня има сключено Споразумение за съвместна работа със Сдружение „Хаячи" с обществено полезна дейност, която отговаря за управление и предоставяне на Комплекса за социални услуги от ЦОП гр. Нови пазар.

Община Девня има подписано споразумение за сътрудничество с Фондация „Карин дом", като изпълнител на проект „Карин дом на колела", по който се осъществяват съвместни дейности с цел подобряване на качеството на живот на децата в общината състоящи се в: провеждането на еднократни консултации на деца и техните родители; провеждането на групи за игри за деца; провеждането на тематични срещи за родители и специалисти на теми, свързани с ранното детско развитие, адаптиране в детска ясла/градина, приобщаване на дете със специални потребности в ясла/градина и други; провеждането на арт работилници за родители и специалисти.

5.9. Община Долни чифлик.

5.9.1. Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост.

5.9.2. Дневен център за деца и/или пълнолетни лица с увреждания.

5.9.3. Дневен център за стари хора.

5.9.4. Център за социална рехабилитация и интеграция за деца и младежи.

5.9.5. Център за социална рехабилитация и интеграция за деца и възрастни.

5.9.6. Защитено жилище за лица с умствена изостаналост.

5.9.7. Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания.

5.9.8. Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства или деменция.

5.9.9. Наблюдавано жилище.

5.9.10. Асистентска подкрепа.

5.9.11. Механизъм „Лична помощ"

5.9.12. Домашен социален патронаж

5.9.13. Топъл обяд

5.10. Община Дългопол.

5.10.1. Център за социална рехабилитация и интеграция.

5.10.2. Асистентска подкрепа.

5.10.3. Механизъм „Лична помощ"

5.10.4. Домашен социален патронаж

5.10.5. Топъл обяд

5.11. Община Провадия.

5.11.1. Дом за пълнолетни лица с физически увреждания.

5.11.2. Преходно жилище за деца.

5.11.3. Център за обществена подкрепа.

5.11.4. Център за социална рехабилитация и интеграция за деца.

5.11.5. Център за настаняване от семеен тип за деца младежи с увреждания.

5.11.6. Защитено жилище за лица с умствена изостаналост.

5.11.7. Асистентска подкрепа.

5.11.8. Грижа в дома

5.11.9. Механизъм „Лична помощ"

5.11.10. Домашен социален патронаж

5.11.11. Топъл обяд

5.12. Община Суворово.

5.12.1. Център за работа с деца на улицата.

5.12.2. Център за социална рехабилитация и интеграция.

5.12.3. Социална услуга „Асистентска подкрепа".

5.12.4. Механизъм „Лична помощ"

5.12.5. Домашен социален патронаж

5.12.6. Топъл обяд

Домашен социален патронаж е местна дейност, финансирана със средства от общинския бюджет, в размер определен с решение на Общински съвет - гр. Суворово и такси, събирани от потребителите. Социалната услуга е с капацитет 160 лица.

Децата настанени в социални услуги на територията на областта са обхванати от системата на училищното и предучилищното образование, спрямо възрастта им. Учениците се обучават съобразно индивидуални планове за обучение, които се разработват спрямо потенциала и индивидуалните възможности на всяко дете със специални образователни

потребности. С учениците работят ресурсни учители, психолози и логопеди в зависимост от нуждите им.

6. Деца и ученици със специални образователни потребности (СОП). Осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП.

Приобщаващото образование поставя акцент върху възможността всички деца и ученици да развият максимално своя капацитет. За осъществяването на успешно включване в общообразователна среда на децата и учениците със СОП е необходимо прилагането на ефективни форми, методи и средства, насочени към усъвършенстване и издигане качеството, достъпността и полезността на обучението и подпомагането.

На територията на област Варна се наблюдава положителна тенденция по отношение на обхващане на учениците със специални образователни потребности в образователния процес. Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование в област Варна, който се явява специализирано обслужващо звено по чл. 27 и чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО, работи активно с деца и ученици със специални образователни потребности.

ЗПУО и Наредбата за приобщаващото образование регламентират екипна работа за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие чрез създаване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на децата и учениците. Общата и допълнителната подкрепа се осигуряват в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие.

Учениците със специални образователни потребности, които се обучават област Варна, са разпределени по следния начин:

Таблица 3. Брой деца/ученици на ресурсно подпомагане по общини за учебната 2023/2024 г.в област Варна.

Община	Деца на ресурсно подпомагане	Ученици на ресурсно подпомагане	Общо деца и ученици на ресурсно подпомагане
Аврен	3	20	23
Аксаково	30	76	106
Белослав	16	39	55
Бяла	1	13	14
Варна	403	715	1118
Ветрино	11	15	26

Вълчи дол	6	34	40
Девня	8	30	38
Долни чифлик	8	36	44
Дългопол	16	53	69
Провадия	20	31	51
Суворово	3	20	23
Общо	**525**	**1082**	**1607**

Център за специална образователна подкрепа **(ЦСОП)** – Варна – 464 ученици.

Център за специална образователна подкрепа **(ЦСОП)** „Св. св. Кирил и Методий" – с. Кривня – 181 ученици- в село Кривня.

Специално училище за ученици с нарушено зрение „Проф. д-р Иван Шишманов". В него се осъществяват консултативна, диагностична, корекционно-рехабилитационна, възпитателна и други дейности, гарантиращи успешната социализация, цялостно развитие на децата и учениците с нарушено зрение и множество увреждания, ресурсно подпомагане. В момента се обучават 143 ученици

ЦПЛР – Логопедичен център – Варна. Центърът осъществява дейност повече от 50 години и е единственият център в България с предмет на дейност превенция, диагностика, рехабилитация, корекция и ресоциализация на деца и ученици с комуникативни нарушения. Броят на терапевтирани деца и ученици от основаването до днес е над 50 000 деца и ученици. В момента логопедите в него работят с 929 ученици.

Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища, детски градини и общини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и адаптиране на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

6.1. Обезпеченост на образователната система със специалисти за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Детските градини и училища от област Варна са обезпечени със специалисти за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици. Проблем има с недостига на ресурсни учители.

Брой педагогически специалисти, назначени в детските градини и училищата на област Варна:

Учебна година	Брой ресурсни учители, назначени в детските градини	Брой психолози, назначени в детските градини	Брой логопеди, назначени в детските градини	Брой ресурсни учители, назначени в училищата	Брой психолози, назначени в училищата	Брой логопеди, назначени в училищата
2023-2024	8	18	21	57	52	28

В Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО) – Варна, има назначени: ресурсни учители – 64; психолози – 15; логопеди – 19; ерготерапевт – 1; учител по музика – 1; рехабилитатор на слуха и говора - 1.

В Център за специална образователна подкрепа *(ЦСОП)* – Варна, работят: учители за деца с умствена изостаналост – 26; психолози – 4; логопеди – 3; учители по практическо обучение – 1; помощник на учителя – 4; кинезитерапевт – 1; рехабилитатор – 1; възпитатели - 6.

В Център за специална образователна подкрепа *(ЦСОП)* „Св. св. Кирил и Методий" с. Кривня, са назначени: учители за деца с умствена изостаналост – 8; възпитатели - 5; психолог – 1; логопед – 1; помощник на учителя – 1; помощник-възпитатели – 2; рехабилитатори - 1.

В ЦПЛР – Логопедичен център – Варна. В него през учебната 2023-2024 г. работят 29 логопеди.

Специално училище за ученици с нарушено зрение „Проф. д-р Иван Шишманов", гр. Варна, има следните специалисти: учители - 55; психолози - 2; логопеди – 2; физиотерпевти – 2; зрителен терапевт – 2; ориентиране и мобилност – 2; учители по полезни умения – 2; ресурсни учители – 4; учители по професионална подготовка – 11.

По различни проекти, от започването им до тяхното приключване, се назначават различни специалисти – психолози, образователни медиатори, помощник на учителя, социални работници и др. По проект „Успех за теб" има назначени над 50 медиатори и социални работници.

В училища има назначени медиатори за работа с ромските деца. Медиатори има назначени и в училища за работа с ромските деца.

6.2. Материални условия в институциите по отношение на обучението на ученици със специални образователни потребности.

В голяма част от детските градини и училища има достъпна архитектурна среда за обучение на деца и ученици със СОП. Изградени са рампи, наклонени подемни платформи, асансьори, адаптирани подходящи санитарни възли, осигурени кабинети за работа на ресурсните учители, логопеди и психолози. Обособени са стаи за провеждане на индивидуална и групова работа. Центровете за специална образователна подкрепа разполагат с богата материална база.

Специализираната подкрепяща среда в образователните институции на територията на областта са:

В Регионалния център за подкрепа процеса на приобщаващото образование – гр. Варна, има изградени: кабинет по ерготерапия – 2 броя; музикотерапевтичен кабинет – 1.

В Център за специална образователна подкрепа ***(ЦСОП)*** – Варна има изградени: Монтесори кабинет; зала за физическа активност; зала за ерготерапия; сензорна стая; логопедичен кабинет; кабинети на психолозите – 2 бр.

Център за специална образователна подкрепа ***(ЦСОП)*** „Св. св. Кирил и Методий" - с. Кривня, разполага с: мека стая, Монтесори кабинет, кабинет арттерапия, кабинет на психолога, зала за рехабилитация, сензорна зала, логопедичен кабинет, физкултурен салон, оранжерии – 2, кабинет по готварство.

В СУУНЗ „Проф. д-р Иван Шишманов", гр. Варна. Разполага с изключително богата и съвременна база за работа с деца, както със зрителни нарушения, така и с множество увреждания. Има изградени: солна стая, зали за физиотерапия – 2 бр.; сензомоторна стая; стая за визуална стимулация; кабинет по музикална терапия; лопедични кабинети – 2 бр.; кабинет ориентиране и мобилност; кабинет по зрително подпомагане; кабинет зрителна стимулация – 2 бр.; кабинет по полезни умения – 2 бр.; брайлова печатница – 2 бр.; работилница по плетачество; работилница по керамика; оранжерия за отглеждане на цветя; ресурсен кабинет; зала за ерготерапия; външна класна стая; адаптирана детска площадка; спортна зала за шоудаун; зала за адаптиран фитнес; сензорна градина с тактилна пътека.

ЦПЛР – Логопедичен център. Логопедите от центъра работят в 46 логопедични кабинети, помещаващи се в детски градини (31), училища (9) и в други сгради (6).

Логопедични кабинети има разкрити и в детски градини и училища:

Логопедични кабинети в училищата (без логопедичните кабинети в логопедичен център)

Брой училища	Брой логопедични кабинети	От тях: открити през учебната 2022/2023 година	Брой щатни логопеди, назначени в училище	От тях: назначени през учебната 2022/2023 година

124	29	5	36	7

Логопедични кабинети в детските градини (без логопедичните кабинети в логопедичен център)

Брой детски градини	Брой логопедични кабинети	От тях: открити през учебната 2022/2023 година	Брой щатни логопеди, назначени в детските градини	От тях: назначени през учебната 2022/2023 година
99	32	3	19	8

Библиотечно-информационното обслужване се осигурява чрез училищните библиотеки и гарантира свободен достъп до информация на учениците от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация.

Училищни библиотеки

Брой училища	Брой училищни библиотеки	От тях: открити през учебната 2022/2023година	Брой щатни библиотекари	От тях: назначени през учебната 2022/2023 година
124	100	7	30	5

От представената информация следва, че все повече училища и детски градини на територията на област Варна разполагат с наличие на логопедични и ресурсни кабинети.

Постепенното изграждане на логопедични и ресурсни кабинети в училищата и детските градини с доказателство за осъзнатата необходимост от създаване на условия за приобщаващо образование. Съществуващата материална база все още се оценява като недостатъчна, което налага концентриране на усилията на образователните, но и на всички институции в тази насока при осигуряване на нужното финансиране от държавата.

Има създадени STEM центрове в 11 училища на територията на област Варна. През учебната 2022-2023 година в тези центрове са се обучавали 159 паралелки. Групите за работа в STEM средата са 3572. В обособената STEM среда се прилагат нови методи на преподаване, с цел мотивиране на учениците за учене, трайно знание и професионална ориентация в областта на високотехнологичните индустрии.

6.3. Кариерно ориентиране на учениците.

Кариерното ориентиране като част от общата подкрепа за личностно развитие е насочено към откриване на интересите и способностите на учениците и формиране на адекватна самооценка за избор на професия и подготовка за успешна професионална реализация.

Кариерното ориентиране на учениците от извършва от училищата чрез учебното съдържание на учебните предмети, чрез беседи в часа на класа и чрез ЦПЛР Център за кариерно ориентиране (ЦКО) – Варна, в който работят 6 кариерни консултанти и др.

Активно участват в кариерното ориентиране на учениците професионалните гимназии чрез организирането и провеждането на разнообразни дейности за запознаване с професиите, по които извършват обучение.

Кариерното ориентиране се свързва с широк кръг от дейности, които подпомагат хората от всички възрасти и на всеки етап от техния живот да определят своя капацитет, компетенции и интереси, да вземат решения за образование, обучение и работа, и да управляват своя индивидуален живот и възможности за учене, работа и други ангажименти, в рамките на които този капацитет и компетенции могат да се придобият и/или прилагат.

ЦПЛР Център за кариерно ориентиране (ЦКО) – Варна – по смисъла на чл. 180 от ЗПУО е за кариерно ориентиране в училищното образование и включва взаимно допълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия, и осъществяване на връзка между учениците и пазара на труда.

Използваните форми за кариерно ориентиране в училищното образование са индивидуалното и групово информиране и консултиране, индивидуална и групова работа и работата по програма за кариерно ориентиране.

Информирането се отнася до: 1. видовете подготовка в училищното образование, профилите, специалностите от професии; 2. институциите в системите на предучилищното и училищно образование, професионалното образование и обучение, висшето образование и условията и реда за прием на ученици и студенти; 3. динамиката и потребността на пазара на труда.

Кариерните консултанти към ЦПЛР – ЦКО Варна подпомагат дейността на педагогическите съветници, класните ръководители и учителите, като предоставят информация, прилагат иновативни методи и добри практики в областта на кариерното ориентиране.

Консултирането е насочено към: 1. развиване на интереси, нагласи и мотивация за избора на образование и професия; 2. формиране на умения за планиране на учебното и личното време; 3. формиране на умения за планиране на кариерното развитие; 4. преодоляване на трудности, свързани с избора на образование и професия от учениците; 5. решаване на вътрешни

и външни конфликти, свързани с възможностите за образователна, професионална и личностна реализация; 6. подкрепа за вземане на решения, свързани с продължаване на образованието.

6.4. Работа с деца с изявени дарби.

Образователните и културни институции на територията на област Варна откриват, стимулират и развиват детския талант и оказват подкрепа за личностно развитие, чрез реализиране на различни форми и програми за обучение. Работата с деца и ученици с изявени дарби се осъществява в училища, детски градини, ЦПЛР - ОДК, читалища, школи, спортни клубове, частни езикови и образователни центрове и др.

В детските градини и училища са предвидени мерки за проучване на нагласите и интересите на децата в областта на изкуствата, спорта и други области с цел разгръщане и стимулиране на детските инициативи. Това допринася за удовлетворяване на техните разностранни духовни и социални потребности. Създават се условия и възможности за откриване, развиване и реализиране на потенциала на всяко дете и ученик. Съдейства се за развитие на общите интелектуални и специални способности на децата и подрастващите с изявени дарби в областта на науката, изкуството и спорта в класно-урочните, извънкласните и извънучилищните форми на обучение.

В центровете за подкрепа за личностно развитие - общински детски комплекси (ЦПЛР – ОДК) се осъществяват дейности, подкрепящи приобщаването, обучението и възпитанието на децата и учениците: развитие на интересите и способностите им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, подпомагане на личностната изява на всеки ученик, инициативността и творчеството на децата и учениците. Дейността им е насочена към всички деца и ученици и е съобразена с потребностите, както на децата с изявени дарби, така и с деца от етническите малцинства, деца в риск и със специални образователни потребности. В различните форми на посочените центрове са включени деца и ученици, както следва:

- в ЦПЛР - ОДК Варна – 3350 деца и ученици;
- в ЦПЛР - ОДК Аксаково – 227 ученици;
- в ЦПЛР - ОДК Провадия – 270 ученици;
- в ЦПЛР - ОДК Дългопол – 189 ученици;
- в ЦПЛР - Народна астрономическа обсерватория и планетариум (НАОП) „Николай Коперник" гр. Варна – 271 ученици.

С дейността си ЦПЛР - ОДК подпомага училищата в осъществяване на образователните задачи чрез надграждане на получените знания и умения, като предлага възможност за въвеждане на нови форми и методи на обучение, насочени към провокиране и задълбочаване

интересите на младите хора. Перспективите за развитие се свързват с утвърждаването им като методически център за провеждане на неформално образование.

За възпитаниците от различните педагогически форми се планират участия в състезания и конкурси. Тази дейност е приоритетна в работата с подрастващите, тъй като чрез нея младите творци и спортисти получават възможност за изява, повишават своя опит и мотивация, изграждат критерии за оценка и самооценка на постигнатите резултати.

ЦПЛР – ОДК е организатор и домакин на 7 национални конкурса, включени в Националния календар на МОН за изяви по интереси на деца и ученици. Конкурсите са в областта на литературното творчество, на художествената фотография, за изпълнение на художествено слово, за графичен дизайн и мултимедийна презентация, за изпълнение на народна музика, за вокално и групово изпълнение на популярна песен, за създаване на макети по реални архитектурни обекти, за изобразително изкуство и в тях участват над 2000 деца и ученици от цялата страна.

Всяка година възпитаниците на ЦПЛР – ОДК завоюват над 400 престижни награди от участия в национални и международни конкурси, състезания и фестивали.

Подпомогнато е изпълнението на програмите за стимулиране на деца с изявени дарби, като част от приоритетите и цялостната дейност на РУО – Варна чрез организиране, контролиране и координиране на общински, областни и национални кръгове на ученически олимпиади и състезания, извънкласни и извънучилищни дейности в областта на изкуствата, науката и техниката, ученически спорт, отдих и туризъм и мн. др. Сформирани са клубове по интереси, както за деца с изявени дарби, така и за опознаване на културната идентичност на учениците в интеграционна мултикултурна среда – създаване на образователна среда за активно социално приобщаване. Ангажирани са максимален брой ученици от ромски произход в извънкласни форми на обучение, с оглед отчитане на интересите им при спазване принципите на равенство и свободен достъп. Предоставени са широк избор от теми за извънкласна дейност. Изградени са нови и атрактивни форми на изява, водещи до намаляване и превенция на риска от отпадане от училище. Оказана е методическа помощ и е координирано предоставянето на стипендии на деца с изявени дарби от общински училища. Присъдени 7 лауреатски дипломи на ученици, постигнали отлични резултати на национален кръг на националните олимпиади.

В резултат на осъществената мотивационна и методическа работа от учителите в посочените институции, броят на учениците от област Варна, **класирани през учебната 2022-2023 година за национален кръг на олимпиади или състезания** е:

- Български език и литература – XI клас - 4, XII клас – 1.
- Математика – X клас - 2 ученици, XI клас - 2 ученици, XII клас - 1 ученик
- Информатика – 32 участници:

- Информационни технологии – 3 проекта;
- История и цивилизации – 6 участници;
- География и икономика – 7 участници, от които двама стават лауреати;
- Философия – 2 участници, един от които получава златен медал и е класиран за участие в международна олимпиада;
- Гражданско образование – 4 участници;
- Техническо чертане – 9 участници, от които двама са лауреати;
- Национално състезание „Знам и мога" - 2 участници;
- Национално състезание „Ключът на музиката" – 35 участници;
- Национално състезание „Безопасност на движението по пътищата" – 2 отбора в общо 10 участници;
- Национално състезание „Лаборатория за изкуство" – 15 участници;
- Национално състезание „Фолклорна плетеница" – групи на 3 училища;
- Пролетно национално състезание по физика 2023 г. – 41 участници; един ученик класиран на I място и златен медал в състезателна група по специална тема;
- Пролетно математическо състезание за ученици от V-VII клас – V клас - 154, VI клас – 152, VII клас - 76
- Националното състезание по компютърно моделиране – 6 участници
- Пролетни състезания по информатика – 22 участници;
- Национален летен турнир по информатика – 23 участници;
- Национален конкурс „Бог е любов" – представени общо 170 творби в направление „проза", „поезия" и „рисунка", един ученик на първо място на националния кръг;
- Национално състезание по компютърно моделиране - на национален кръг са участвали 3-ма ученици от III клас и 3-ма ученици от IV клас ;
- Национално състезание за речеви и комуникативни умения на английски език – на общински кръг – 164, областен кръг -20, национален кръг – 2 участници
- Многоезично състезание – областен кръг -20, национален кръг – 9 участници

Двама ученици от област Варна са включени в националните отбори по математика и информатика, и 1 по философия за участие в международни олимпиади и състезания.

Част от резултатите, постигнати от учениците от област Варна, през учебната 2023-2024 година (до момента на изготвяне на стратегията), са:

- Национална олимпиада по информатика - участвали 15 ученици от област Варна - II място и сребърен медал, III място и 10 грамоти.

- Национален кръг на олимпиадата по физика – един ученик е завоювал лауреатско звание и получил покана за подготовка в разширения състав за участие в международната олимпиада по физика.

- Национално състезание „Най-добър млад заварчик" - първо място.

- Националното състезание „Млад фермер" за Североизточна България - модул – „Растениевъдство" – 2-ро място. модул „Животновъдство" – 2-ро място. модул „Механизация" – 1-во място.

През учебната 2022-2023 година участие в състезания и спортни активности по Националния спортен календар. включително и ученическите игри за ученици от V до XII клас и в ученическите игри за деца и ученици със СОП. участие са взели 20160 ученици от училищата на област Варна.

6.5. Напускане на образователната система. Деца в риск.

Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане. включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Напускането на образователната система е значим социален проблем и налага определянето на политики за превенция и реинтеграция на отпадналите ученици.

Брой деца в риск в детските градини с осигурена допълнителна подкрепа – 7.

Брой деца и ученици в риск в училищата с осигурена допълнителна подкрепа – 236.

Причините за невключване в предучилищно образование са свързани със социални. икономически и етнокултурни фактори. като ниски доходи. неосъзнатост на ползите от предучилищното образование. незаети на пазара на труда възрастни. които могат да се грижат за децата и др. Една от водещите причини за отпадане на децата и учениците в предучилищна възраст от образователната система е липсата на ангажираност и подкрепа от страна на семейството. Други семейни причини. отсъствия по неуважителни причини и пропуски в обучението също водят до отпадане от училище.

За превенция на отсъстващите ученици по неуважителни причини от училище целогодишно от РУО – Варна се извършват проверки във връзка с присъствието на децата и учениците от образователните институции в учебните часове и предприетите мерки от директорите на училища и детски градини за тяхното трайно задържане в училище.

В детските градини и училищата за предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. които отсъстват от детска градина или училище. са планирани и се изпълняват различни дейности.

По отношение на децата и учениците, които не са обхванати в образователната система, за които има риск от отпадане от училище и детска градина или са напуснали преждевременно образователната система, се прилага Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Чрез него се осъществява взаимодействие на институциите по прилагането на комплекс от мерки за обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система. Изградени са екипи за съвместна работа на институциите, които координирано с директорите на съответните образователни институции предприемат мерки за обхващането в образователната система на идентифицираните чрез Информационна система за реализация на механизма (ИСРМ) деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, предлагат мерки за реинтеграцията в образователната система на идентифицираните чрез ИСРМ деца и ученици, отпаднали от детска градина и училище, предлагат мерки по превенция на включваните в образователната система и идентифицирани в ИСРМ деца и учениците в риск от отпадане с цел осигуряване на ежедневното им присъствие в образователната институция, посещават домовете на децата и учениците, които подлежат на задължително предучилищно и училищно образование и са отпаднали или са в риск от отпадане, с цел записването им в училище или в детска градина или преодоляването на риска от отпадане и редовна посещаемост, определят за всяко дете или ученик основната причина, поради която е необхванато, отпаднало или е в риск от отпадане, осъществяват пряко взаимодействие с родителите, настойниците/попечителите или с лицата, които полагат грижи за детето, за обхващане и включване на децата и учениците в образователната система и други дейности.

Приоритети при включването и задържането на учениците в задължителна училищна възраст са интензивното взаимодействие от страна на РУО и отговорните институции по Механизма с образователните институции относно работата с върнатите и задържаните в училище ученици, а за застрашените от отпадане и или повторно отпадане - провеждане на компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси.

Особено внимание заслужават инициативите за публичност на случаи на добро партньорство между институциите, родителите и неправителствени организации и успешните практики на училищата и детските градини, като с това се цели популяризирането на дейностите по Механизма.

В резултат на посочените усилия все повече деца са върнати в образователната система и са приобщени към образователния процес.

През учебната 2022-2023 г. успешно са реинтегрирани 122 ученици, отпаднали през предходни години. Отпаднали са 62 - най-често по семейни причини. В образователните

институции се реализират множество политики и се прилагат мерки за подобряване на ефективността на взаимодействието със семействата за повишаване мотивацията за учене и за формиране на нагласи за успешно завършване на средно образование. Училищата с голям брой отпадащи ученици са включени в регионална програма за работа с родители.

Използва се обучението по религия - православие като удачна форма за интегриране на ученици от мултиетнически общности с цел интегриране и превенция на отпадането от училище.

За възпитаването у децата и учениците на ценности, за повишаване на компетентностите за активно гражданско участие и гражданска ангажираност, за споделяне на общи ценности се осъществява сътрудничество със съдилищата от район Варна и Адвокатска колегия Варна.

В училищата и детските градини се осъществяват превантивни дейности за ранното отпадане от образователната система. Работи се активно със семействата на децата и учениците, за да се припознаят ползите от компетентностите, които се придобиват в училище и осъзнае значимостта на образованието по пътя към професионалната реализация. Анализът на причините за отпадане от системата за всеки конкретен случай дават възможност се да планират и реализират конкретни дейности за превенция, валидни за конкретната образователна институция, да се формират групи за занимания по интереси, да се провежда допълнително обучение по учебни предмети, да се провежда консултиране. Работи се съвместно с представители на местните структури на агенцията за социално подпомагане, провежда се мотивационно консултиране.

6.6. Брой и възраст на подрастващи – малолетни и непълнолетни, срещу които има образувани досъдебни производства.

Съгласно представената от общините информация, броят на подрастващи – малолетни и непълнолетни, срещу които има образувани досъдебни производства са както следва:

Община Аврен: На територията на община Аврен, област Варна, за 2023 г. има образувани две възпитателни дела по предложение на районна прокуратура – гр. Варна. И двете лица са малолетни на възраст 13 годишни.

Община Аксаково: През 2023 г. в МКБППМН - Община Аксаково са разгледани възпитателни дела по отношение на 18 малолетни и непълнолетни извършители на противообществени прояви на възраст от 8 до 18 г. Спрямо двама от непълнолетните възпитателните дела са образувани за притежание на марихуана.

Община Белослав: Към настоящият момент, местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни е работила с 6 деца и са образувани 6 възпитателни дела, като едно от образуваните дела е за открити наркотични

вещества в непълнолетно лице. През 2023 год. са образувани две досъдебни производства срещу двама непълнолетни извършители на 16 г. Община Белослав не разполага с данни и актуална статистика за наркоразпространението сред подрастващите. Работата на МКБППМН е ориентирана към превенция на употребата и разпространението наркотични вещества.

Община Варна: По данни на Районна прокуратура - Варна през 2023 г по отношение на непълнолетни лица има приключени 63 досъдебни производства. По смисъла на Наказателния кодекс, наказателната отговорност започва с навършване на 14 годишна възраст, с оглед на което по отношение на малолетни лица досъдебни производства не се образуват. По отношение малолетните и непълнолетните извършили противообществени прояви или престъпления, чиято обществена опасност е преценена от прокурор с мнение за налагане на възпитателни мерки, местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните в община Варна разглеждат възпитателни дела и налагат възпитателни мерки, в подкрепа на децата с отклонения в поведението и на родители, които срещат затруднение във възпитанието на децата си. За изминалата 2023 г на територията на община Варна са разгледани 140 възпитателни дела на 144 деца, от тях както следва: 32 малолетни, 112 непълнолетни.

Община Ветрино: На територията на общината има едно непълнолетно лице, което през 2023 г. е било на 16 г. и срещу което има образувано досъдебно производство.

Община Вълчи дол: В изпълнение на Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, през 2023 г. МКБППМН към община Вълчи дол е образувала и разгледала общо 3 възпитателни дела. Наложени са 8 възпитателни мерки по чл. 13, ал. 1, т. 1-10 спрямо общо 3-ма извършители на противообществени прояви, от тях непълнолетни – 3 (момчета).

Община Долни чифлик: През 2023 година и до момента има в общината образувани две дела от комисията МКБППМН за един малолетен и един непълнолетен.

Община Провадия: За периода 2023 г. до настоящия момент в РУ на МВР – гр. Провадия, са водени досъдебни производства спрямо 7 непълнолетни между 14 и 17 г. възраст, които не са свързани с наркотични вещества и срещу 4 непълнолетни на възраст 14-15 г., свързани с притежание или употреба на наркотични вещества.

През 2024 г. в МКБППМН се води 1 възпитателно дело, по отношение на 1 непълнолетен, свързано с инцидентна проява на хулиганство.

През 2023г. са водени производства спрямо 10 малолетни и 22 непълнолетни. Спрямо 8 малолетни и 20 непълнолетни от тях са наложени възпитателни мерки.

Образователните институции на територията на област Варна са ангажирани в превантивни дейности, насочени към младите хора, във връзка с употребата на наркотици, алкохол и тютюн. Предлаганите превантивни програми срещу употребата на наркотици са резултат от обединените усилия на общините, образователните институции и неправителствените организации. Планират се и се реализират дейности по превенция на ниво институция, на ниво клас и ниво група, като особено ангажирани с дейността са класните ръководители, педагогическите съветници, училищните психолози и учителите по някои учебни предмети. Недостатъчна е превенцията на ниво семейство. Осъществява се селективна превенция, насочена към специфични рискове групи, индикативна превенция, насочена към лица, за които има индикации за висока степен от риск и превенция на средата. Необходимо е да се реализират програми за формиране на общи умения за справяне с проблемите и вземане на решения, за увеличаване на самоконтрола и самоуважението, адаптивно мислене за справяне със стреса и тревожността.

7. Деца и ученици с хронични заболявания.

На територията на област Варна в детските градини и училищата са разкрити 178 здравни кабинета – 105 в училища и 73 в детските градини. Медицинското обслужване се обезпечава от 229 медицински специалисти, от които 127 в детски градини и 102 в училища.

Медицинските специалисти от здравните кабинети в детските градини и училищата осъществяват следните дейности:

- профилактика и промоция на здравето;
- оказване на спешна помощ при инциденти;
- организиране и провеждане на програми за здравно образование;
- участие в регионални и национални здравни програми и проекти;
- наблюдение на физическото развитие и определяне физическата способност на децата и учениците;
- участие в подготовката, подбора и провеждането на различни форми на отдих, туризъм и обучение;
- организиране и провеждане на профилактични и противоепидемични дейности за предотвратяване възникването и ограничаване разпространението на заразните и паразитните заболявания;
- регистриране здравното състояние на децата и учениците в здравно-профилактични карти и изготвяне на анализ, въз основа на данните получени от личния лекар. За целта работещите в здравните кабинети поддържат постоянна връзка с личните лекари.

Всички здравни кабинети са обзаведени и оборудвани, съгласно изискванията на нормативната уредба. Снабдени са със задължителните за спешни състояния медикаменти, превързочни материали, консумативи и необходимата документация.

Дейностите, които се извършват от медицинските специалисти са съобразени с насоките за работа в системата на училищно и детско здравеопазване в условията на Covid-19. Във всички образователни институции има подготвена и се реализира здравна програма за промоция на здравето и профилактика на болестите.

Една от основните задачи на медицинския персонал е провеждането на здравно образование, с оглед предоставяне на знания и формиране на убеждения, умения и нагласи за активно отношение към здравето и избор на здравословен начин на живот на децата и учениците. Медицинските специалисти имат и ангажимента да проследяват и контролират факторите на средата, в която се отглеждат и възпитават децата и се обучават учениците, учебния режим, храненето, спортната дейност. При разработването и осъществяването на здравно-образователните програми в училище, работата на медицинските специалисти е в помощ и пряко свързана с работата на педагогическия съветник, учителите по биология, както и с експертите от Дирекция „Промоция на здравето и профилактика на болестите" към РЗИ.

През 2021 г. се извършиха допълнителни организационни дейности, свързани със спазване на мерките и препоръките за предотвратяване и ограничаване разпространението на Covid-19 в социалните и здравни услуги. Подготви се необходимата информация и допълнителни указания и мерки относно спазване на висока лична хигиена и дезинфекция в помещенията съгласно правилата на Световната здравна организация.

И през 2022 г. на територията на община Варна активно работи здравен медиатор, който приоритетно насочва своята дейност в рискови квартали и местности на общината, където е налице концентрирано присъствие на ромски семейства, с повишена мобилност и ниска здравна култура, за превенция на заболяванията. Основната му задача е подобряване на достъпа до социални и здравни услуги на уязвимите групи в общината чрез посредничество, съдействие и подкрепа, информиране и консултиране. Здравният медиатор изпълнява консултативна и посредническа дейност за осигуряване на достъп до здравни услуги на представители на уязвими малцинствени групи. Работи с клиенти, като подпомага процеса.

IV. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. В област Варна има изградена и добре функционираща система за предучилищно и училищно образование за обезпечаване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие, която се осигурява на децата и учениците в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие.

2. В област Варна съществуват условия за осъществяване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата на предучилищното и училищното образование, съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

3. На територията на област Варна функционира мрежа от читалища, НПО и спортни клубове, които също предоставят възможности за обща подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.

4. На територията на област Варна реализира дейността си Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – гр. Варна, който извършва дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

5. Общините в област Варна прилагат цялостни политики за обезпечаване на дейностите за подкрепа на личностно развитие чрез дофинансиране и общински образователни и младежки програми, програми за спорт и култура, превенции, здраве и социални дейности.

6. Създадени са условия за сътрудничество и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование, като са необходими процедури за повишаване на ефективността на комуникацията между тях.

7. Ранната диагностика и превенция на езиково-говорното развитие са в основата на успешното приобщаване и последващото обучение на децата. Логопедите и психолозите в детските градини са все още недостатъчно.

8. Достатъчно добре е обезпечена работата за психологичната подкрепа на децата и учениците в образователните институции.

9. Работи се за осигуряване на равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик в област Варна чрез развиване на интелектуалните възможности и комуникативни способности на личността на детето, неговата индивидуалност и самостоятелност.

10. Полагат се усилия за постигане на максимален обхват на децата и учениците. Организират се превантивни дейности за привличане и задържане на застрашените от отпадане ученици чрез осигуряване на целодневна организация на учебния процес и безплатен и удобен транспорт за учениците от населени места, в които няма училище. Осигурява се специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребностите и интересите на децата и учениците от областта.

11. Едно от предизвикателствата пред педагогическите и непедагогическите специалисти е допълнителната работа за преодоляване на езиковата бариера, намаляване на отсъствията на децата и учениците, индивидуална работа с родители от уязвими групи с цел

осигуряване на присъствие в учебния процес и превенция от отпадане от образователната система.

12. Работи се за изграждане на позитивен психологически климат в образователната сфера, на приемане на различията, емоционалното благополучие и успех на всеки.

13. Продължава работата по програми и проекти на Европейския съюз в изпълнение на образователните цели, заложени в детските градини и училищата.

14. Осъществява се взаимодействие между детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие за ранно откриване на талантите и способностите на всяко дете и ученик и насърчаване на развитието и реализацията им чрез екипите за подкрепа.

15. Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемно поведение на учениците се осъществяват от педагогическите съветници и психолози в училищата, както и от Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) по общини.

16. Организирането и осигуряването на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на област Варна е динамичен процес, който подлежи на оптимизиране в съответствие с разпоредбите на ЗПУО с променящите се потребности на образователната система и налага координираност между всички участници в образователния процес и органи на управление на централно и местно ниво.

17. В немалка част от образователните институции в област Варна има изградена достъпна архитектурна среда, която се нуждае от подобрения, а където липсва – от изграждане на такава.

18. Недостатъчни са специалните педагози. Необходимо е да се търсят възможности за осигуряването на ресурсни учители, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора и др. специалисти за максимално обхващане на всички деца и ученици и осигуряване на мобилност на услугите за оценка и подпомагане на подкрепата.

19. Проблем в община Варна е невъзможността на част от училищата да осигурят целодневна организация на желаещите до IV клас ученици, като елемент, подпомагащ приобщаващото образование.

20. За да се осигури обезпечаването на допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина и училището, където се обучават, е необходимо назначаването на такива в образователните институции с по-голям брой ученици със СОП.

V. МИСИЯ И ВИЗИЯ

1. Мисия

Мисията на Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Варна е осигуряване на качествено и достъпно образование, насочено към развитие на мотивирани и способни на социална и професионална реализация деца и ученици, съобразено с индивидуалните им различия и способности и особеностите на времето, в което живеем.

2 Визия

Активно включване на всички заинтересовани страни в създаването на гъвкава и динамична система на средното образование в област Варна отговаряща на потребностите за цялостна и пълноценна подкрепа за личностното развитие на всяко дете и ученик, обхват на всички деца, подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование и трайното им приобщаване в системата, модернизация в методите и подходите в процеса на учене. Чрез анализ на актуалната ситуация на осигурената обща и допълнителна подкрепа се конкретизират целите и приоритетите на настоящата Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Варна и се залагат конкретни мерки и дейности.

VI. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Основно предизвикателство при реализиране на процесите на осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от област Варна е утвърждаването на общността като приемаща различните, приобщаваща и подкрепяща чрез:

1. Кадрово обезпечаване със специалисти – най-вече за осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците. Все още е затруднено осигуряването с ресурсни учители и логопеди в отдалечените от областния център селища и в малките населени места. Възможен път за преодоляване на това предизвикателство е включването на учители по различни учебни предмети във форми за придобиване на допълнителна професионална квалификация. Чрез общински програми за квалификация на педагогическите специалисти може да се планират форми според резултатите от извършен анализ на ниво община на конкретните потребности от квалифицирани кадри.

2. Финансово обезпечаване – осигурява се от държавния бюджет чрез определения единен разходен стандарт. На ниво община е възможно дофинансиране чрез собствени приходи или чрез целево финансиране на мерките за насърчаване и задържане на млади педагогически специалисти, чрез изграждане и оборудване на кабинети за специализирана допълнителна подкрепа, чрез определяне и обезпечаване на награди за стимулиране на изявите на деца и ученици.

3. Осигуряване на приобщаваща среда на място, в образователните институции, в които се организират и провеждат дейности по подкрепа, изисква координация и сътрудничество

между множество институции и в своята многоаспектност предполага осигуряване на квалифицирани специалисти, адекватна материално-техническа база, специализирани програми и методики, подходящи технически средства, съвременно оборудвани кабинети, както и архитектурни решения за равен достъп на деца/ученици с увреждания.

4. Ранно и/или своевременно идентифициране на потребностите от допълнителна подкрепа на всяко дете/ученик в рамките на образователната институция – изисква от една страна обучение на по-голям брой педагогическите специалисти и на координиращите екипи в детските градини и училищата, а от друга страна максимален обхват и редовна посещаемост на децата/учениците.

5. Включване на детето ученика като активен участник в дейностите по подкрепа на личностното развитие – като инвестиция в бъдещето е необходимо разработването и прилагането на механизми за различните възрасти, с които да се очертаят пътищата за промяна на статута на детето/ученика от обект на педагогическо въздействие в активен участник.

6. Осигуряване на безопасна образователна, информационна, виртуална и социална среда за израстване и развитие на децата и учениците в условията на толерантност, равнопоставеност, сътрудничество и подкрепа.

7. Привличане на родителите като сътрудници в процесите на подкрепа за личностно развитие на децата им – в свят на мобилност на семействата в глобален план и навлизите в ежедневието технологии е необходимо разширяване на възможностите за комуникация с лицата, които законно представляват детето ученика, за да има своевременно и пълно информиране за идентифицираните от педагогическите специалисти потребности от подкрепа и предлаганите форми за въздействие. Не се реализират в пълна степен правомощията на създадените към детските градини и училищата настоятелства за организиране на обучения за родители.

8. Ефективно взаимодействие между институциите, осигуряващи подкрепа за личностно развитие – както при осигуряване на нужните специалисти, така и в посока разширяване и обезпечаване на формите и дейностите за подкрепа на развитието на децата и учениците. Непрекъснатото сътрудничество между различните институции, органи и структури може да осигури по-пълен обхват на децата/учениците, за които се провеждат дейности по подкрепа, избягване на дублирането на дейности и двойно финансиране, получаването на професионална подкрепа от квалифициран специалист, многопосочна работа със семейството в интерес на личностното развитие на детето ученика.

9. Въвеждане на едносменен режим в училищата от област Варна и осигуряване на целодневна организация на учебния ден за максимален брой ученици и в образователни институции, които не са средищни.

VII. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ.

Стратегическа цел: Осигуряване на равен достъп до качествено образование, приобщаване на всяко дете и на всеки ученик, подкрепа на тяхната индивидуалност и образователни потребности, чрез ефективното взаимодействие на всички заинтересовани страни.

Оперативна цел 1: Формиране на приобщаваща образователна среда, която премахва пречките пред ученето и създава възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота в общността.

Мярка 1. Въвеждане и утвърждаване на ценностите на личностното развитие и приобщаващото образование за обучение и възпитание на личности с индивидуален напредък и успехи, които да спомогнат за поставяне на детето и ученика в центъра на образователна система, утвърждаване на учителя като лидер на промяната, формиране и развиване на чувството за принадлежност и ангажираност към процеса на приобщаване от всички заинтересовани страни.

Дейност 1: Осигуряване на възможности за ранно разпознаване и оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, което да включва: ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения и определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език, на творческите заложби и дарби при децата; определяне на необходимост от извършване на оценка от екип за подкрепа за личностно развитие на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата със СОП и препоръчване на подходящи за детето вид и форма на обучение и ресурсно подпомагане.

Поддейност 1. Организиране и провеждане на ранна диагностика на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и допълнителна подкрепа.

1.1. Ранно оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца при постъпване за първи път в детската градина.

1.2. Оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 години в подготвителните групи в детските градини или в училищата в рамките на установяването на готовността на детето за училище, като се отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие

Поддейност 2. Оценяване наличието на творческите заложби и дарби при децата и учениците.

2.1. Създаване на екипи за оценка на деца и ученици с изявени дарби.

Поддейност 3. Установяване на децата и учениците, нуждаещи се от подкрепа.

3.1. Изготвяне на информация, съдържаща данни за установените групи деца.

Дейност 2: Реализиране на политики за прилагане на иновационни методи, технологии и форми за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Поддейност 1. Разработване на проекти и програми за:

1.1. Адаптиране на децата и учениците към училищната среда и осъществяване на превенция на евентуални бариери пред приобщаването и реално предоставяне на равни възможности за достъп на децата и учениците;

1.2. Ефективно развитие на индивидуалните способности и удовлетворяване на потребностите на децата и учениците с изявени дарби;

1.3. Задържане в образователната система на деца в риск от отпадане;

1.4. Подобряване на достъпността на архитектурната среда на детските градини и училища.

Поддейност 2. Осигуряване на процес и среда, които премахват бариерите пред ученето и осигуряват обща и допълнителна подкрепа за приобщаване на децата и учениците с обучителни затруднения, СОП и хронични заболявания, като създават възможности за развитието и участието им във всички аспекти на живота на общността.

2.1. Провеждане на инициативи и използване на форми и методи, които провокират интересите на децата към заобикалящия свят.

2.2. Привличане и използване ресурса на родителите на деца и ученици с обучителни затруднения, СОП и хронични заболявания за обогатяване на възможностите за въздействие, социализация и развитие: включване в екипи, в извънкласни форми, в групи, интелектуален, емоционален ресурс и др.

Мярка 2. Осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и ученик и на разнообразието от потребности.

Дейност 1: Прилагане на ефективни стратегии, подходи, методи, форми и средства за осигуряване на обща подкрепа, насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик.

Поддейност 1. Развитие на заложбите и удовлетворяване на потребностите на надарените деца. Повишаване качеството на допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби.

1.1. Предоставяне на качествена допълнителна подкрепа за деца и ученици с изявени дарби в детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици.

1.2. Разработване и прилагане на индивидуални учебни планове и програми за обучение на ученици с изявени дарби (при различните форми на обучение).

1.3. Осъществяване на сътрудничество с читалища, културни институти, НПО, клубове по интереси функциониращи на територията на област Варна за развитие на творчески дарби на децата и учениците.

1.4. Повишаване професионалните компетентности на преподавателите, създаване и прилагане на иновативни практики и авторски програми, свързани с откриването и подкрепата на личностните дарби и таланти на децата и учениците и от малките населени места.

1.5. Привличане от училищата на утвърдени и квалифицирани специалисти с цел пълноценно развитие на способностите на децата и учениците в съответните направления;

1.6. Реализиране на форми за работа с родителите и привличането им като партньори и активни участници в процеса на развитие на техните деца.

1.7. Подкрепа на талантливи деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби (по общини).

1.8. Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

1.9. Да продължат центровете за подкрепа за личностно развитие - общински детски комплекси (ЦПЛР – ОДК) политиката си на увеличаване обхвата на деца в риск и със специални образователни потребности.

Поддейност 2. Осигуряване на обща подкрепа на ученици с проблемно поведение и децата в риск. Дейности за предотвратяване на тежки нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз.

2.1. Провеждане на съвместни дейности на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с ОЗД, МВР, МКБППМН, НПО, работещи в областта на младежките политики, в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие.

2.2. Провеждане на системна превантивна дейност срещу агресията и тормоза, както и за недопускане на насилие в училищата.

2.3. Формиране на емоционална и социална компетентност и умения за ефективно управление на емоциите, за развитие на характера и позитивността.

2.4. Въвеждане използването на посредник при решаване на конфликти – увеличаване броя на училищата, прилагащи медиацията за решаване на конфликти.

2.5. Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск (вкл. и риск от отпадане от училище) и деца, жертви на насилие

2.6. Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

2.7. Прилагане в училищата и детските градини на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

Поддейност 3. Осигуряване на възможности за пълноценна личностна изява на всички деца и ученици чрез създаване на умения за самостоятелно кариерно развитие, за придобиване на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация и активен граждански живот в съвременните общности.

3.1. Разработване на училищни кариерни програми, предназначени за различни възрастови групи деца и ученици, с акцент на развитие на предприемачески умения и самостоятелно и осъзнато вземане на решения от учениците.

3.2. Популяризиране на дейностите по кариерно ориентиране, чрез провеждане на информационни мероприятия сред родители и общественост за разясняване ползите от кариерното ориентиране на учениците.

3.3. Провеждане на ежегодни форуми и кампании за кариерно ориентиране с участието на различни групи работодатели (кръгли маси, работни срещи, участие в панорамата на професионалното образование и др.).

3.4. Представяне на възможностите за професионално образование и развитие, които училищата предлагат, пред учениците със СОП и техните родители

3.5. Използване на възможностите на кариерното ориентиране и консултиране като основен елемент на процеса на работа с деца в риск.

Оперативна цел 2. Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование и приобщаване на децата и учениците чрез осигуряване на достъпна архитектурна и физическа среда, достъпност на информацията и комуникацията, достъп до учебните програми и учебното съдържание, разумни улеснения, технически средства, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда, дидактически материали, методики и специалисти.

Мярка 1. Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията на децата и учениците.

Дейност 1. Създаване на достъпна физическа среда, която отговаря на потребностите на децата и учениците и осигурява подходящи условия за подкрепа, използване и прилагане на иновативни подходи и съвременни технологии за архитектурна и физическа достъпност, които в най-голяма степен да отговорят на потребностите на децата и учениците.

Поддейност 1. Осигуряване на достъпна архитектурна среда в детските градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие.

1.1. Продължаване изграждането на съоръжения за достъп до входовете на училищата, детските градини, центровете (рампи, наклонени подемни платформи, асансьори и други);

1.2. Продължаване изграждането на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и центрове за подкрепа за личностно развитие за децата със специални образователни потребности.

1.3. Продължаване изграждането и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания:

Поддейност 2 . Осигуряване на специализирана подкрепяща среда.

2.1. Осигуряване и оборудване на логопедични кабинети и кабинети за ресурсно подпомагане във всяка детска градина и училище, в което има деца и ученици със специални образователни потребности.

2.2. Осигуряване на подходяща апаратура и специализирани технически средства за деца и ученици, нуждаещи се от такива.

2.3. Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други).

Поддейност 3. Осигуряване на достъпност на информацията и комуникацията.

3.1. Осигуряване на достъп до видовете средства за информация и комуникация (телефони, компютри, интернет и други).

3.2. Осигуряване достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение и представянето им в достъпен формат.

3.3. Осигуряване достъпност на познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти чрез осигуряване на разумни улеснения според индивидуалните потребности на децата и учениците.

3.4. Осигуряване на достъпна мултимедийна образователна среда, специализирани софтуерни продукти, аудио-визуални средства, алтернативни форми за комуникация и за предаване на информация на деца и ученици с увреден слух и с нарушено зрение.

3.5. Осигуряване на ученищните библиотечно-информационно обслужване, грижа за здравето, осигуряване на общежитие, осигуряване на транспорт.

Мярка 2. Осигуряване на квалифицирани, мотивирани и ангажирани специалисти за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

Дейност 1. Осигуряване на специалисти в училищата, детските градини и в общинските институции за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Поддейност 1. Осигуряване на училищата с кадрови ресурс за ефективно реализиране на механизмите на приобщаващото образование.

1.1. Осигуряване на училищата със специалисти, необходими за реализиране на политиките на приобщаващото образование: психолози, педагогически съветници, ресурсни учители, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора, помощник-учители и др.

Поддейност 2. Осигуряване на въвеждаща квалификация и/или повишаване квалификацията на педагогическите специалисти и помощник-учители за придобиване и усъвършенстване на компетентностите за идентифициране на потребностите и предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

2.1. Провеждане на обучения на училищно, общинско и областно ниво РЦППО, РУО за учители, педагогически съветници и др. специалисти, работещи с деца и ученици, по теми свързани с приобщаващото образование.

Дейност 2. Ефективно ресурсно осигуряване на подкрепящата среда.

Поддейност 1. Използване на възможностите на РЦППО, ЦСОП и ЦПЛР в процеса на приобщаване на децата и учениците.

1.1. Организиране и координиране на осигуряването на ресурсни учители, рехабилитатори на слуха и говора и други педагогически специалисти за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП в неспециализираните образователни институции.

1.2. Координация на сътрудничеството между РЦППО и другите специализирани институции в общините.

1.3. Осигуряване на възможности за участие на децата и учениците в общински, областни, национални и международни проекти, програми, форуми в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта със съдействието на ЦПЛР и общините.

1.4. Съдействие от ЦПЛР и ЦСОП на училищните институции при оценяването на потребностите на децата и учениците с цел подпомагане на дефицити и трудности.

Мярка 3. Активно взаимодействие между образователните институции, държавни и общински структури, доставчици на социални услуги за осигуряване на процеса на приобщаващо образование в детските градини и училищата.

Дейност 1. Създаване на общинско ниво на механизъм за координация, контрол, наблюдение и оценка на дейностите по осигуряване на подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Поддейност 1. Дейности на общините при планиране, управление и мониторинг на процеса на приобщаващото образование.

1.1. Планиране и реализиране на общински дейности (конференции, кръгли маси, семинари или други прояви за повишаване на информираността на обществеността за философията на приобщаването) в подкрепа на приобщаващото образование.

1.2. Провеждане на ефективна медийна политика. Запознаване с целите и принципите на приобщаващото образование. Повишаване на информираността и чувствителността към децата и учениците със специални образователни потребности.

1.3. Общински и училищни кампании за толерантност и приобщаване.

1.4. Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задължения и възможностите за ранно включване на децата в образователната система.

1.5. Създаване на информационна база данни с наличните услуги за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в общините.

Постигането на оперативните цели и приоритети на областната стратегия се измерват с изпълнените дейности по индикатори. В Приложение 1 са изложени в табличен вид индикаторите за измерване на резултатите от изпълнението на Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Варна 2024-2025г.

X. КООРДИНАЦИЯ, МОНИТОРИНГ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Областната стратегия се изпълнява на областно ниво от институциите, работещи на областно и на общинско ниво. Общините отговарят за цялостното изпълнение на общинската стратегия на собствената си територия и приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни в съответствие с компетенциите им и планираните цели и дейности.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл. 197, ал. 1 и ал. 2 от ЗПУО, всяка община разработва общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците за период от 2 години, която се приема от общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия, ежегодно до 30 април, общинският съвет, по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието, приема годишен план за изпълнение на дейностите за подкрепа за личностно развитие. Общинските стратегии и съгласуваните и приети годишни общински планове се изпращат на областния управител до 15 май.

Изпълнението на годишните общински планове се координира и отчита на общинско ниво по ред, определен от кметовете на общините и в сроковете, посочени в чл. 197, ал. 3 от ЗПУО.

Изпълнението на общинските планове се отчита и на областно ниво *до 1 март* на следващата година, като всяка община трябва да представи в Областна администрация Варна отчет за изпълнението на дейностите по общинския годишен план.

За координиране на дейностите по изпълнение на Стратегията, със заповед на областния управител, се създава екип-комисия, в състава на който участват представители на всички заинтересовани страни – областна администрация, общинските администрации, Регионално управление на образованието, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, Център за специална образователна подкрепа, Регионална здравна инспекция, РДСП, Център за кариерно ориентиране и др.

Областният управител определя и ръководи екипа. Броят и темите на заседанията и разпределението на задачите се определят от екипа под ръководството на неговия председател.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на областната стратегия *започва три месеца, преди да изтече* срокът на Стратегията. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова областна стратегия за следващия период.

Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Варна 2024 – 2025 г. ще бъде публикувана на интернет страницата на Областна администрация – Варна, интернет страницата на Регионално управление на образованието – Варна и на Портала за обществени консултации на Министерски съвет, раздел „Стратегически документи".

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Областна стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Варна 2024 - 2025 г. е насочена към осъществяване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, така че да се осигури подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им и за пълноценното им участие в общността на детската градина и на училището. Целта е подкрепата да се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик и чрез включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за равноправен старт на децата и учениците в социалния живот и пълноценна личностна реализация. Подкрепата извежда на преден план сътрудничеството и загрижеността между всички участници в процеса на приобщаващото образование, за да се превърне детската градина/училището в територия с позитивен психоклимат, в среда на взаимно доверие и емоционално благополучие за изява на всяка индивидуалност. Реализирането на стратегията е продължителен, отговорен, последователен и отворен във времето процес, който следва динамиката на промените и предизвикателствата на времето, в което живеем.

Приложение 1

ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ВАРНА 2024 – 2025 г.

Дейности	Поддейности	Индикатори за изпълнение на поддейностите
Оперативна цел 1: Формиране на приобщаваща образователна среда, която премахва пречките пред ученето и създава възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота в общността.		
Мярка 1. Въвеждане и утвърждаване на ценностите на личностното развитие и приобщаващото образование за обучение и възпитание на личности с индивидуален напредък и успехи, които да спомагат за поставянето на детето и ученика в центъра на образователната система, утвърждаване на учителя като лидер на промяната, формиране и развиване на чувството за принадлежност и ангажираност към процеса на приобщаване от всички заинтересовани страни.		
Дейност 1: Осигуряване на възможности за ранно разпознаване и оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, което да включва: ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения и определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език, на творческите заложби и дарби при децата; определяне на необходимост от извършване на оценка от екип за подкрепа за личностно развитие на индивидуалните	**Поддейност 1.** Организиране и провеждане на ранна диагностика на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и допълнителна подкрепа. 1.1. Ранно оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца при постъпване за първи път в детеката градина. 1.2. Оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 години в подготвителните групи в детските градини или в училищата в рамките на установяването на готовността на детето за училище, като се отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие. **Поддейност 2**. Оценяване наличието на творческите заложби и дарби при децата и учениците. 2.1. Създаване на екипи за оценка на деца и ученици с изявени дарби. **Поддейност 3.** Установяване на децата и учениците, нуждаещи се от подкрепа. 3.1. Изготвяне на информация, съдържаща данни за установените групи деца.	• Брой дейности за обща подкрепа: обмен на информация, добри педагогически практики, преглед и обсъждане на информацията и набелязване на конкретни мерки. • Брой извършени оценки (скрининг). • Брой идентифицирани деца с риск от обучителни трудности и нуждата от оценка на потребностите за допълнителна подкрепа. • Брой екипи, работещи за оценка на деца и ученици с изявени дарби. • Брой на даровити деца и ученици, постигнали високи резултати на национално и международно ниво. • Брой заседания на комисиите за идентифициране на деца и ученици със СОП, увреждания, хронични заболявания, обучителни трудности и др.

потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата със СОП и препоръчване на подходящи за детето вид и форма на обучение и ресурсно подпомагане.		• Брой изготвени актуални регистри с данни за деца и ученици, които се нуждаят от допълнителна подкрепа
Дейност 2: Реализиране на политики за прилагане на иновационни методи, технологии и форми за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.	**Поддейност 1.** Разработване на проекти и програми за: 1.1. Адаптиране на децата и учениците към училищната среда и осъществяване на превенция на евентуални бариери пред приобщаването и реално предоставяне на равни възможности за достъп на децата и учениците; 1.2. Ефективно развитие на индивидуалните способности и удовлетворяване на потребностите на децата и учениците с изявени дарби; 1.3. Задържане в образователната система на деца в риск от отпадане; 1.4. Подобряване на достъпността на архитектурната среда на детските градини и училища. **Поддейност 2.** Осигуряване на процес и среда, които премахват бариерите пред ученето и осигуряват обща и допълнителна подкрепа за приобщаване на децата и учениците с обучителни затруднения, СОП и хронични заболявания, като създават възможности за развитието и участието им във всички аспекти на живота на общността. 2.1. Провеждане на инициативи и използване на форми и методи, които провокират интересите на децата към заобикалящия свят. 2.2. Привличане и използване ресурса на родителите на деца и ученици с обучителни затруднения, СОП и хронични заболявания за обогатяване на възможностите за въздействие, социализация и развитие: включване в екипи, в извънкласни форми, в групи, интелектуален, емоционален ресурс и др.	• Брой реализирани проекти, насочени към подпомагане дейностите на подкрепящото образование за личностно развитие на децата и учениците. • Относителен дял на учениците, обхванати в реализиране на проекти, насочени към подпомагане дейностите на подкрепящото образование за личностно развитие на децата и учениците. • Реализирани ефективни практики за междуинституционално сътрудничество за целите на подкрепящото личностно развитие на децата и учениците. • Брой детски градини и училища с участие в европейски и/или национални програми. • Брой включени деца и ученици. • Брой детски градини и училища с подобрена достъпна архитектурна среда.

Мярка 2. Осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и ученик и на разнообразието от потребности.		
Дейност 1: Прилагане на ефективни стратегии, подходи, методи, форми и средства за осигуряване на обща подкрепа, насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик.	**Поддейност 1.** Развитие на заложбите и удовлетворяване на потребностите на надарените деца. Повишаване качеството на допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби 1.1. Предоставяне на качествена допълнителна подкрепа за деца и ученици с изявени дарби в детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици. 1.2. Разработване и прилагане на индивидуални учебни планове и програми за обучение на ученици с изявени дарби (при различните форми на обучение). 1.3. Осъществяване на сътрудничество с читалища, културни институти, НПО, клубове по интереси функциониращи на територията на област Варна за развитие на творчески дарби на децата и учениците. 1.4. Повишаване професионалните компетентности на преподавателите, създаване и прилагане на иновативни практики и авторски програми, свързани с откриването и подкрепата на личностните дарби и таланти на децата и учениците и от малките населени места. 1.5. Привличане от училищата на утвърдени и квалифицирани специалисти с цел пълноценно развитие на способностите на децата и учениците в съответните направления: 1.6. Реализиране на форми за работа с родителите и привличането им като партньори и активни участници в процеса на развитие на техните деца. 1.7. Подкрепа на талантливи деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби (по общини). 1.8. Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво. 1.9. Да продължат центровете за подкрепа за личностно развитие - общински детски комплекси (ЦПЛР – ОДК) политиката си на увеличаване обхвата на деца в риск и със специални образователни потребности. **Поддейност 2.** Осигуряване на обща подкрепа на ученици с проблемно поведение и децата в риск. Дейности за предотвратяване на тежки нарушения на дисциплината и прояви	• Брой ученици с изявени дарби обучаващи се по индивидуални учебни планове и програми. • Брой изяви подкрепящи дарбите на децата и учениците реализирани от читалища, културни институти, НПО, клубове по интереси и др. • Брой консултирани родители. • Брой включени деца и ученици в проведени инициативи. • Брой организирани срещи на родители със сходни проблеми за обмяна на опит и полезна информация. • Брой участия на родители в занимания през ваканциите и свободното време на децата и учениците с обучителни трудности, СОП и хронични заболявания. • Брой реализирани съвместни дейности по превенция на рисковото поведение – агресия, насилие, отклоняващо се и рисково поведение на деца и ученици (консултации с психолог). • Относителен дял на учениците, с които е реализирана професионална консултация и професионално ориентиране от специалистите на Центъра за кариерно ориентиране. • Брой училища, разработили и прилагащи учебни програми съвместно с бизнеса. • Брой анкетирани ученици за степен на удовлетвореност от кариерното информиране и консултиране в училище. • Брой консултирани ученици със специални

	на агресия и тормоз. 2.1. Провеждане на съвместни дейности на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с ОЗД, МВР, МКБППМН, НПО, работещи в областта на младежките политики, в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие. 2.2. Провеждане на системна превантивна дейност срещу агресията и тормоза, както и за недопускане на насилие в училищата. 2.3. Формиране на емоционална и социална компетентност и умения за ефективно управление на емоциите, за развитие на характера и позитивността. 2.4. Въвеждане използването на посредник при решаване на конфликти – увеличаване броя на училищата, прилагащи медиацията за решаване на конфликти. 2.5. Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск (вкл. и риск от отпадане от училище) и деца, жертви на насилие 2.6. Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция. 2.7. Прилагане в училищата и детските градини на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище. **Поддейност 3.** Осигуряване на възможности за пълноценна личностна изява на всички деца и ученици чрез създаване на умения за самостоятелно кариерно развитие, за придобиване на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация и активен граждански живот в съвременните общности. 3.1. Разработване на училищни кариерни програми, предназначени за различни възрастови групи деца и ученици, с акцент на развитие на предприемачески умения и самостоятелно и осъзнато вземане на решения от учениците. 3.2. Популяризиране на дейностите по кариерно ориентиране, чрез провеждане на информационни мероприятия сред родители и общественост за разясняване ползите от кариерното	образователни потребности за продължаване на образованието и придобиване на професионална квалификация. • Брой ученици със специални образователни потребности придобили професионална квалификация. • Брой училища, прилагащи медиацията за решаване на конфликти. • Брой деца и ученици, подпомогнати от общините чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби

	ориентиране на учениците. 3.3. Провеждане на ежегодни форуми и кампании за кариерно ориентиране с участието на различни групи работодатели (кръгли маси, работни срещи, участие в панорамата на професионалното образование и др.). 3.4. Представяне на възможностите за професионално образование и развитие, които училищата предлагат, пред учениците със СОП и техните родители 3.5. Използване на възможностите на кариерното ориентиране и консултиране като основен елемент на процеса на работа с деца в риск.	
Оперативна цел 2. Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование и приобщаване на децата и учениците чрез осигуряване на достъпна архитектурна и физическа среда, достъпност на информацията и комуникацията, достъп до учебните програми и учебното съдържание, разумни улеснения, технически средства, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда, дидактически материали, методики и специалисти..		
Мярка 1. Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията на децата и учениците.		
Дейност 1. Създаване на достъпна физическа среда, която отговаря на потребностите на децата и учениците и осигурява подходящи условия за подкрепа, използване и прилагане на иновативни подходи и съвременни технологии за архитектурна и физическа достъпност, които в най-голяма степен да отговорят на потребностите на децата и учениците.	**Поддейност 1.** Осигуряване на достъпна архитектурна среда в детските градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие. 1.1. Продължаване изграждането на съоръжения за достъп до входовете на училищата, детските градини, центровете (рамки, наклонени подемни платформи, асансьори и други); 1.2. Продължаване изграждането на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и центрове за подкрепа за личностно развитие за децата със специални образователни потребности. 1.3. Продължаване изграждането и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания; **Поддейност 2.** Осигуряване на специализирана подкрепяща среда. 2.1. Осигуряване и оборудване на логопедични кабинети и кабинети за ресурсно подпомагане във всяка детска градина и училище, в което има деца и ученици със специални образователни потребности. 2.2. Осигуряване на подходяща апаратура и специализирани	• Брой ученици ползващи подкрепящите услуги. • Брой детски градини и училища с достъпна архитектурна среда и санитарни възли с достъпност за деца и ученици с увреждания. • Брой осигурени технически средства и оборудвани индивидуални кабинети за работа със специалисти. • Брой училища с осигурено библиотечно-информационно обслужване. • Брой училища с осигурено здравно обслужване на учениците. • Брой училища, осигуряващи общежитие. • Относителен дял на нуждаещите се ученици, ползващи училищно общежитие. • Относителен дял на нуждаещите се ученици, ползващи подкрепящите услуги на общинско

	технически средства за деца и ученици, нуждаещи се от такива. 2.3. Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други). **Поддейност 3.** Осигуряване на достъпност на информацията и комуникацията. 3.1. Осигуряване на достъп до видовете средства за информация и комуникация (телефони, компютри, интернет и други). 3.2. Осигуряване достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение и представянето им в достъпен формат; 3.3. Осигуряване достъпност на познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти чрез осигуряване на разумни улеснения според индивидуалните потребности на децата и учениците; 3.4. Осигуряване на достъпна мултимедийна образователна среда, специализирани софтуерни продукти, аудио-визуални средства, алтернативни форми за комуникация и за предаване на информация на деца и ученици с увреден слух и с нарушено зрение. 3.5. Осигуряване на учениците библиотечно-информационно обслужване, грижа за здравето, осигуряване на общежитие, осигуряване на транспорт.	общежитие. • Брой ученици с осигурен транспорт до училище. • Брой училища, осигуряващи столово хранене на учениците. • Брой разкрити логопедични кабинети и кабинети за ресурсно подпомагане. • Брой образователни институции с осигурен достъпност на деца и ученици със СОП и увреждания до средствата за информация и комуникация.
Мярка 2. Осигуряване на квалифицирани, мотивирани и ангажирани специалисти за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.		
Дейност 1. Осигуряване на специалисти в училищата, детските градини и в общинските институции за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.	**Поддейност 1.** Осигуряване на училищата с кадрови ресурс за ефективно реализиране на механизмите на приобщаващото образование. 1.1. Осигуряване на училищата със специалисти, необходими за реализиране на политиките на приобщаващото образование: психолози, педагогически съветници, ресурсни учители, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора, помощник-учители и др. **Поддейност 2.** Осигуряване на въвеждаща квалификация и/или повишаване квалификацията на педагогическите специалисти и помощник-учители за придобиване и усъвършенстване на компетентностите за идентифициране на потребностите и предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.	• Брой учители, педагогически съветници и др. специалисти работещи с деца и ученици със специални образователни потребности, в риск от отпадане от училище. • Брой управленски персонал и брой учители, преминали квалификационно обучение за: • работа с деца и ученици със СОП в обща образователна среда; • работа с деца и ученици в риск от отпадане от училище;

	2.1. Провеждане на обучения на училищно, общинско и областно ниво /РЦППО, РУО/ за учители, педагогически съветници и др. специалисти, работещи с деца и ученици, по теми свързани с приобщаващото образование.	• съвременни образователни технологии и методи на преподаване и оценяване; • Брой организирани и проведени обучения.
Дейност 2. Ефективно ресурсно осигуряване на подкрепящата среда.	**Поддейност 1.** Използване на възможностите на РЦППО, ЦСОП и ЦПЛР в процеса на приобщаване на децата и учениците. 1.1. Организиране и координиране на осигуряването на ресурсни учители, рехабилитатори на слуха и говора и други педагогически специалисти за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП в неспециализираните образователни институции. 1.2. Координация на сътрудничеството между РЦППО и другите специализирани институции в общините. 1.3. Осигуряване на възможности за участие на децата и учениците в общински, областни, национални и международни проекти, програми, форуми в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта със съдействието на ЦПЛР и общините. 1.4. Съдействие от ЦПЛР и ЦСОП на училищните институции при оценяването на потребностите на децата и учениците с цел подпомагане на дефицити и трудности.	• Брой деца и ученици, участвали в общински, областни, национални и международни проекти, програми и форуми в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, както и изяви по интереси. • Брой деца, на които е направена оценка на потребностите от допълнителна подкрепа и получили подкрепа за личностно развитие. • Брой деца, с които се провежда логопедична работа. • Брой проведени дейности за методическа подкрепа на детски градини, училища и центрове за личностно развитие. • Брой ученици от общообразователното училище, получили подкрепа за личностно развитие от специалисти на ЦПЛР, ЦСОП, РЦППО: психолози, логопеди, ресурсни учители, рехабилитатори на слуха и говора и др. • Брой проведени дейности за информиране на родителите за възможностите на ЦПЛР, ЦСОП, РЦППО за създаване на условия за личностно развитие на децата и учениците, за напредъка и постигнатите резултати от съвместната работа
Мярка 3. Активно взаимодействие между образователните институции, държавни и общински структури, доставчици на социални услуги за осигуряване на процеса на приобщаващо образование в детските градини и училищата.		
Дейност 1. Създаване на общинско ниво на	**Поддейност 1.** Дейности на общините при планиране, управление и мониторинг на процеса на приобщаващото	• Брой реализирани дейности от общините

механизъм за координация, контрол, наблюдение и оценка на дейностите по осигуряване на подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.	образование. 1.1. Планиране и реализиране на общински дейности /конференции, кръгли маси, семинари или други прояви за повишаване на информираността на обществеността за философията на приобщаването/ в подкрепа на приобщаващото образование. 1.2. Провеждане на ефективна медийна политика. Запознаване с целите и принципите на приобщаващото образование. Повишаване на информираността и чувствителността към децата и учениците със специални образователни потребности. 1.3. Общински и училищни кампании за толерантност и приобщаване. 1.4. Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задължения и възможностите за ранно включване на децата в образователната система. 1.5. Създаване на информационна база данни с наличните услуги за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в общините.	(конференции, кръгли маси, семинари и др.) за повишаване информираността на обществеността и ангажирането с реализиране на политиките на приобщаващото образование. • Брой проекти, с които общините участват в национални и европейски програми за повишаване на компетентностите по въвеждане на приобщаващото образование и осигуряване на финансови средства за ефективното му развитие. • Наличие на информация за услугите за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в общините.